

PRIRUČNIK
ZA RAD BIRAČKIH ODBORA
U BOSNI I HERCEGOVINI
LOKALNI IZBORI 2016.

Sarajevo, 2016.

PRIRUČNIK ZA RAD BIRAČKIH ODBORA U BOSNI I HERCEGOVINI – LOKALNI IZBORI 2016.

Izdavač: Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo,
tel.: 033 / 251 300, faks: 033 / 251 329, e-mail: info@izbori.ba, web-stranica: www.izbori.ba.

Za izdavača: Dr. Ahmet Šantić, predsjednik

Priručnik pripremili: Dr. Suad Arnautović
Vlado Rogić
Novak Božićković

Saradnici: Mustafa Laković, koordinator za rad sa IK u Sekretarijatu CIK-a BiH
Veljko Petrović, koordinator za rad sa IK u Sekretarijatu CIK-a BiH

DTP: SOR "Agencija KONCEPT", www.koncept.ba
Štampa: Eurografika d.o.o. Zvornik
Za štampariju: Vaso Stanojević
Tiraž: 30 000

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo
342.8(497.6)(035)

PRIRUČNIK za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini : lokalni izbori 2016. / [priručnik pripremili Suad Arnautović, Vlado Rogić, Novak Božićković]. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2016. - 56 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na bos. jeziku

ISBN 978-9958-555-22-0
1. Arnautović, Suad
COBISS.BH-ID 23163654

Na osnovu zaključka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine sa 39. sjednice CIK-a BiH od 25.07.2016. godine, ovaj priručnik je odobren za korištenje od strane izborne administracije Bosne i Hercegovine na Lokalnim izborima 2016.

Ovaj priručnik je publiciran zahvaljujući finansijskim sredstvima Vijeća Evrope. Stajališta izražena u Priručniku ni na koji način ne odražavaju zvanični stav Vijeća Evrope.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Priručnik se distribuira besplatno!

Priručnik je, u cjelini ili u pojedinim njegovim dijelovima, zabranjeno umnožavati i distribuirati bez odobrenja Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine!

SADRŽAJ

PREDGOVOR	stranica 4
------------------------	-------------------

DIO 1.

I ORGANI ZA PROVOĐENJE IZBORA / BIRAČKI ODBOR

1. Odgovornost i uloga biračkih odbora	stranica 6
2. Dužnosti i odgovornosti članova biračkog odbora u procesu glasanja	stranica 6
3. Zapisnik o radu biračkog odbora	stranica 8

DIO 2.

II POSMATRAČI

1.1. Uvodne napomene	stranica 10
1.2. Pristup posmatrača biračkom mjestu	stranica 10
1.3. Podnošenje primjedbi posmatrača na rad biračkog odbora	stranica 10
1.4. Udaljavanje posmatrača sa biračkog mjesta	stranica 11
1.5. Izgled akreditacija akreditiranih posmatrača	stranica 11

DIO 3.

III BIRAČKO MJESTO

1. Obilježja i osiguranje prostora na biračkom mjestu	stranica 13
2. Uređenje ulaza i unutrašnjeg prostora biračkog mjesta	stranica 14

IV-a REDOVNO BIRAČKO MJESTO

1. Dan uoči izbora	stranica 17
2. Prije otvaranja biračkog mjesta	stranica 18
3. Otvaranje biračkog mjesta	stranica 19
4. Procedure glasanja	stranica 20
5. Zatvaranje biračkog mjesta	stranica 24
6. Popunjavanje obrasca za brojno stanje i pakiranje neiskorištenih i oštećenih glasačkih listića	stranica 25

IV-b BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA

7. Redoslijed brojanja glasačkih listića	stranica 26
8. Glasački listići	stranica 27
9. Radnje prije brojanja glasačkih listića	stranica 29
10. Brojanje glasačkih listića – većinski glas	stranica 30
11. Brojanje glasačkih listića – otvorena lista	stranica 32

V BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE U ODSUSTVU

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu BS i Zapisniku o radu BO	stranica 39
---	-------------

VI BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM GLASAČKIM LISTIĆIMA

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu BS i Zapisniku o radu BO	stranica 41
---	-------------

VII MOBILNI TIM

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu BS i Zapisniku o radu BO	stranica 44
---	-------------

DIO 4.

VIII KAZNE NE ODREDBE

1. Sankcije iz Izbornog zakona BiH	stranica 48
5. Literatura	stranica 48

PRILOG

Sheme pakiranja izbornog materijala	stranica 49
---	-------------

Poštovani članovi biračkih odbora,

2016. godina je godina održavanja lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini, i ovo su četvrti lokalni izbori koje organizira Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine od svoga osnivanja 2001. godine.

Najvažnije se izborne aktivnosti odvijaju na Dan izbora i vaša uloga i posao koji obavljate tog dana su izuzetno važni za zaštitu integriteta izbornog procesa.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je ove godine uložila dodatne napore kako bi unaprijedila obuku i materijal za obuku izborne administracije. Razvijen je novi nastavni plan i program kako bi se osiguralo da članovi izborne administracije steknu neophodne vještine i znanje za efikasno obavljanje zadataka tokom Dana izbora.

Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini za Lokalne izbore 2016. godine je unaprijeđen, a to se posebno odnosi na podsjetnik izbornih radnji čija je svrha da podsjeti članove biračkih odbora koje aktivnosti je neophodno uraditi dan uoči izbora, prije otvaranja biračkog mjesta, procedure glasanja, procedure zatvaranja biračkog mjesta, način sortiranja glasačkih listića, prebrojavanje glasova i popunjavanja obrazaca.

Nadamo se da će ovaj Priručnik kao referentni vodič za članove biračkih odbora uz novu metodologiju i praktičnu obuku omogućiti stjecanje novih znanja i vještina, i da ćete se osjećati osposobljeni i sigurni za obavljanje povjerenih vam poslova uz osiguranje fer i poštenih izbora.

Objavljivanje priručnika je omogućeno uz podršku Vijeća Evrope u okviru programa predizborne pomoći za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini te im se ovim putem zahvaljujemo.

Sarajevo, august 2016. godine

Predsjednik

Centralne izborne komisije BiH

Dr. Ahmet Šantić

DIO 1.

BIRAČKI ODBOR

1. BIRAČKI ODBOR

Birački odbori su organi za provođenje izbora koje imenuju gradske / općinske izborne komisije za svake izbore, na osnovu prijedloga ovjerenih političkih subjekata ili svojih evidencija o radu biračkih odbora sa ranijih izbora. Birački odbor je nezavisan i nepristrasan u svom radu.

Član biračkog odbora neće učestvovati u donošenju odluke kada taj član ili član njegove uže porodice ima lični ili finansijski interes ili ako postoji drugi sukob interesa koji može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno. Članovima uže porodice smatraju se: bračni drug, djeca i članovi domaćinstva prema kojima član biračkog odbora ima zakonsku obavezu izdržavanja.

1. ODGOVORNOST I ULOGA BIRAČKOG ODBORA

1.1. Način rada biračkog odbora

- a) Birački odbor rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i na redovnom biračkom mjestu evidentira rezultate glasanja.
- b) Predsjednik biračkog odbora rukovodi radom biračkog odbora, osigurava da se proces glasanja na biračkom mjestu odvija nesmetano.
- c) Birački odbori donose odluke natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova.
- d) Predsjednik i članovi biračkog odbora osiguravaju da akreditirani posmatrači i birači ne koriste fotoaparate, kamere, mobitele ili druga sredstva kojima se može snimiti ili isporučiti zvučni, video ili tekstualni sadržaj na biračkom mjestu od momenta preuzimanja glasačkog listića pa do napuštanja biračkog mjesta.
- e) Predsjednik, članovi biračkog odbora i njihovi zamjenici, na biračkim mjestima gdje ti zamjenici učestvuju u brojanju glasačkih listića, odgovorni su za ispravno brojanje glasačkih listića, kao i ispravno pakiranje izbornog materijala.

2. DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI ČLANOVA BIRAČKOG ODBORA U PROCESU GLASANJA

2.1. Predsjednik biračkog odbora:

- rukovodi radom biračkog odbora i sa članovima biračkog odbora odgovara za zakonitost rada na biračkom mjestu, održava integritet procesa glasanja, odnosno brojanja i održava mir i red na biračkom mjestu i njegovoj okolini;
- popunjava sve potrebne obrasce;
- osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta;
- određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentira ih u Zapisnik o radu biračkog odbora;
- pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasanja;
- rješava sva pitanja koja se odnose na identifikaciju i pravo glasa birača;
- evidentira u Zapisnik o radu biračkog odbora vrijeme i okolnosti svih iznimnih događaja na biračkom mjestu na način da na svaki prigovor upisan u Zapisnik upiše da li je prigovor opravdan ili neopravdan te šta je poduzeto ukoliko je prigovor opravdan.

2.2. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda:

- osigurava kontrolu protoka birača na biračkom mjestu.

2.3. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju:

- provjerava identitet birača;
- pronalazi biračevo ime u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska;
- upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacionom dokumentu;
- osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz Centralnog biračkog spiska i naglas čita ime i prezime birača koji se potpisao u izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska na način da sva lica koja su se zatekla na biračkom mjestu to jasno čuju.

2.4. Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića:

- izdaje glasačke listiće i objašnjava kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće;
- upućuje birača prema slobodnoj glasačkoj kabini.

2.5. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije:

- upućuje birača da ubaci glasačke listiće u glasačku kutiju i napusti biračko mjesto;
- osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće, jedan po jedan, i osigurava da se samo glasački listići ubacuju u glasačku kutiju.

2.6. Birački odbor koji se sastoji od tri člana:

- Ako se birački odbor sastoji od predsjednika i dva člana, član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda će istovremeno obavljati i kontrolu glasačke kutije, dok će član biračkog odbora zadužen za identifikaciju istovremeno obavljati i izdavanje glasačkih listića.

Članovi biračkog odbora individualno odgovaraju za učinjene nepravilnosti u okviru zaduženja koja dobiju od predsjednika biračkog odbora, u skladu s Izbornim zakonom BiH i provedbenim aktima Centralne izborne komisije BiH. Predsjednik biračkog odbora odgovoran je i za nepravilnosti koje učini član biračkog odbora ukoliko nije evidentirao uočene nepravilnosti i odmah izvijestio nadležnu izbornu komisiju.

2.7. Zamjenici članova biračkih odbora

- Zamjenik predsjednika, odnosno zamjenici članova biračkog odbora učestvuju u radu biračkog odbora samo ako je predsjednik, odnosno član biračkog odbora, spriječen doći na biračko mjesto ili ako moraju iz opravdanih razloga napustiti biračko mjesto tokom rada.
- Ako je u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto upisano više od 500 birača, zamjenik predsjednika, odnosno zamjenici članova biračkog odbora koji nisu bili angažirani na biračkom mjestu do zatvaranja biračkog mjesta, obavezno učestvuju u brojanju glasova.
- Prethodno navedeno odnosi se samo za redovna biračka mjesta. Zamjenik predsjednika, odnosno zamjenici članova biračkog odbora koji učestvuju u radu biračkog odbora, kod prebrojavanja glasačkih listića nakon zatvaranja biračkog mjesta ne učestvuju u procesu donošenja odluka, osim ako ne zamjenjuju predsjednika, odnosno člana biračkog odbora.

3. ZAPISNIK O RADU BIRAČKOG ODBORA

- 1) Birački odbor vodi Zapisnik o radu biračkog odbora – ZARBO (u daljnjem tekstu: Zapisnik), a koji se sastoji od:
 - Zapisnika o radu biračkog odbora dan uoči održavanja izbora – Zapisnik I,
 - Zapisnika o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Zapisnik II.
- 2) Lokalna izborna komisija dostavlja svakom biračkom odboru Zapisnik I i Zapisnik II, zajedno sa ostalim izbornim materijalom.

3.1. ZAPISNIK I.

1) Zapisnik I sastoji se od:

- naslovne stranice koja sadrži logo Centralne izborne komisije BiH, dio gdje se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i dio za upisivanje broja biračkog mjesta te naslov: Zapisnik o radu biračkog odbora na dan uoči održavanja izbora – ZARBO I,
 - popisa izbornog materijala,
 - načina skladištenja preuzetog izbornog materijala od momenta preuzimanja do momenta počeka rada biračkog odbora,
 - zapažanja o stanju biračkog mjesta na dan uoči izbora.
- 2) Predsjednik i članovi biračkog odbora nakon popunjavanja svojim potpisima potvrđuju tačnost navoda u Zapisniku I.

3.2. ZAPISNIK II.

1) Zapisnik II. sastoji se od:

- naslovne stranice koja sadrži logo Centralne izborne komisije BiH, dio gdje se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i dio za upisivanje broja biračkog mjesta te naslov: Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – ZARBO II,
- evidencije o prisustvu,
- evidencije o akreditiranim posmatračima,
- zapažanja tokom glasanja,
- mišljenja ili primjedbi,
- udaljavanja lica sa biračkog mjesta.
- vremena zatvaranja biračkog mjesta.

3.3. Zapisnik o radu biračkog odbora i odgovarajuće obrasce potpisuju svi članovi biračkog odbora. Ako se neki član odbije potpisati, predsjednik ili jedan od članova koji se potpisuju to će evidentirati zajedno s razlozima nepotpisivanja.

3.4. Zapisnik o radu biračkog odbora vodi se u dva identična primjerka od kojih je jedan primjerak indigo-kopija (zelena kopija). Zapisnik je opremljen dvostrukom zadnjom koricom koja se koristi tako da se podaci ne preslikavaju na neželjene stranice.

3.5. Birački odbor u BiH dostavlja lokalnoj izornoj komisiji kopiju Zapisnika, a original Zapisnika dostavlja Centralnoj izornoj komisiji BiH.

DIO 2.

POSMATRAČI

2. POSMATRAČI

Posmatrači mogu biti akreditirani u ime ovjerenog političkog subjekta, udruženja građana / nevladinih organizacija i stranih vlada, odnosno nevladinih organizacija koje se bave nadgledanjem izbora.

1.1. Uvodne napomene

- a) Proces glasanja i prebrojavanja glasačkih listića mogu posmatrati samo akreditirani posmatrači. Posmatrači mogu postavljati pitanja u vezi s izbornim procesom, ali se ne mogu miješati u izborni proces niti gledati unutar glasačke kabine.
- b) Svaki posmatrač za vrijeme posmatranja izborne aktivnosti dužan je nositi akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom (u daljnjem tekstu: politički subjekt).
- c) Samo jedan posmatrač koji je predstavnik političkog subjekta, odnosno udruženja može biti prisutan u isto vrijeme na jednom biračkom mjestu. Broj međunarodnih posmatrača koji mogu biti prisutni istovremeno na jednom biračkom mjestu je neograničen, ali ne smije utjecati na regularnost izbornog procesa. Međunarodni posmatrač može na biračko mjesto sa sobom uvesti i prevodioca.
- d) Politički subjekti mogu imati posmatrače na biračkim mjestima za glasanje u odsustvu, i to na biračkom mjestu na kojem se u izvodu iz Centralnog biračkog spiska nalaze birači upisani da glasaju za izbornu jedinicu u kojoj se politički subjekt kandidira.

1.2. Pristup posmatrača biračkom mjestu

- a) Nakon dolaska na biračko mjesto posmatrač mora predsjedniku biračkog odbora pokazati lični identifikacioni dokument. Predsjednik biračkog odbora provjerit će posmatračev identifikacioni dokument sa fotografijom kako bi utvrdio da se ime posmatrača nalazi na akreditaciji.
- b) Predsjednik biračkog odbora zapisat će ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao i njegov broj akreditacije u Zapisnik o radu biračkog odbora, bilježeći vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio biračko mjesto. Predsjednik biračkog odbora zadržat će identifikacioni dokument do trenutka kada posmatrač napušta biračko mjesto. Prilikom boravka na biračkom mjestu posmatrač je obavezan nositi akreditaciju.

1.3. Podnošenje primjedbi posmatrača na rad biračkog odbora

Ako primijeti nepravilnosti u radu biračkog odbora, posmatrač ima pravo u Zapisnik o radu biračkog odbora unijeti svoje mišljenje ili primjedbe na proces glasanja koje potpisuje lično (mišljenje ili primjedba koja nije potpisana lično neće biti razmatrana). Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkih odbora u pisanoj formi koje se prilažu uz Z7, o čemu predsjednik biračkog odbora izdaje potvrdu o predaji primjedbi, a o čemu može obavijestiti i lokalnu izbornu komisiju (ovaj slučaj predsjednik je dužan posebno evidentirati u Z7). Posmatrač ima pravo tražiti kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora.

1.4. Udaljavanje posmatrača sa biračkog mjesta

Ako posmatrač tokom posmatranja ometa izborni proces, predsjednik biračkog odbora u postupku udaljavanja posmatrača sa biračkog mjesta treba prethodno opomenuti posmatrača koji ometa izborni proces i preduzeti sve druge raspoložive mjere i radnje da ometanje prestane, a ako

nastavi s ometanjem, birački odbor može odlučiti da posmatrača udalji sa biračkog mjesta, o čemu predsjednik obavezno obavještava lokalnu izbornu komisiju.

1.5. Izgled akreditacija akreditiranih posmatrača

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Ime: _____ PS- _____ Prezime: _____ Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. _____ Datum: _____ Ovjerava: _____ MP	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

Slika 1. Izgled lica i naličja akreditacije za posmatrače koji su predstavnici političkih subjekata (bijela). Akreditacije ovjerava i izdaje lokalna izborna komisija na osnovu liste političkih subjekata koju je odobrila Centralna izborna komisija BiH.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Ime: _____ PU- _____ Prezime: _____ Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. _____ Datum: _____ Ovjerava: _____ MP	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

Slika 2. Izgled lica i naličja akreditacije za posmatrače koji su predstavnici udruženja (siva). Akreditacije ovjerava i izdaje lokalna izborna komisija na osnovu liste udruženja koju je odobrila Centralna izborna komisija BiH.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Name: _____ MP- _____ Surname: _____ Right to observe as per BiH CEC Decision No : _____ Date: _____ Approved by: _____ Stamp	While observing the electoral process, the observer shall not disturb the electoral activities and he/she shall respect the secrecy of voting. While observing electoral activities, an observer shall wear the official accreditation card and shall not wear any insignia or markings which affiliate him/her with a specific political party, coalition, list of independent candidates, an independent candidate, and a candidate from a separate list of candidates representatives of national minorities.

Slika 3. Izgled lica i naličja akreditacije za međunarodne posmatrače (roza). Akreditacije ovjerava i izdaje Centralna izborna komisija BiH.

DIO 3.

BIRAČKO MJESTO

- REDOVNO BIRAČKO MJESTO
- BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE U ODSUSTVU
- BIRAČKO MJESTO OVLAŠTENO ZA IZDAVANJE NEPOTVRĐENIH GLASAČKIH LISTIĆA
- MOBILNI TIM

3. BIRAČKO MJESTO

Lokalne izborne komisije, u pravilu, formiraju tri tipa biračkih mjesta, i to:

- > **redovna biračka mjesta** na kojim biračko pravo ostvaruju birači koji glasaju za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta / boravišta,
- > **biračka mjesta za glasanje u odsustvu** na kojim biračko pravo ostvaruju raseljena lica kod kojih se osnovna izborna jedinica za koju glasaju razlikuje od osnovne izborne jedinice trenutnog prebivališta, i
- > **biračko mjesto za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima** na kojim biračko pravo mogu ostvariti birači koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji, kao i redovni birači koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, a posjeduju važeći identifikacioni dokument iz Poglavlja IV ovog priručnika i potvrdu o mjestu prebivališta.

1. OBILJEŽJA I OSIGURANJE PROSTORA NA BIRAČKOM MJESTU

1.1. Biračko mjesto i obilježja

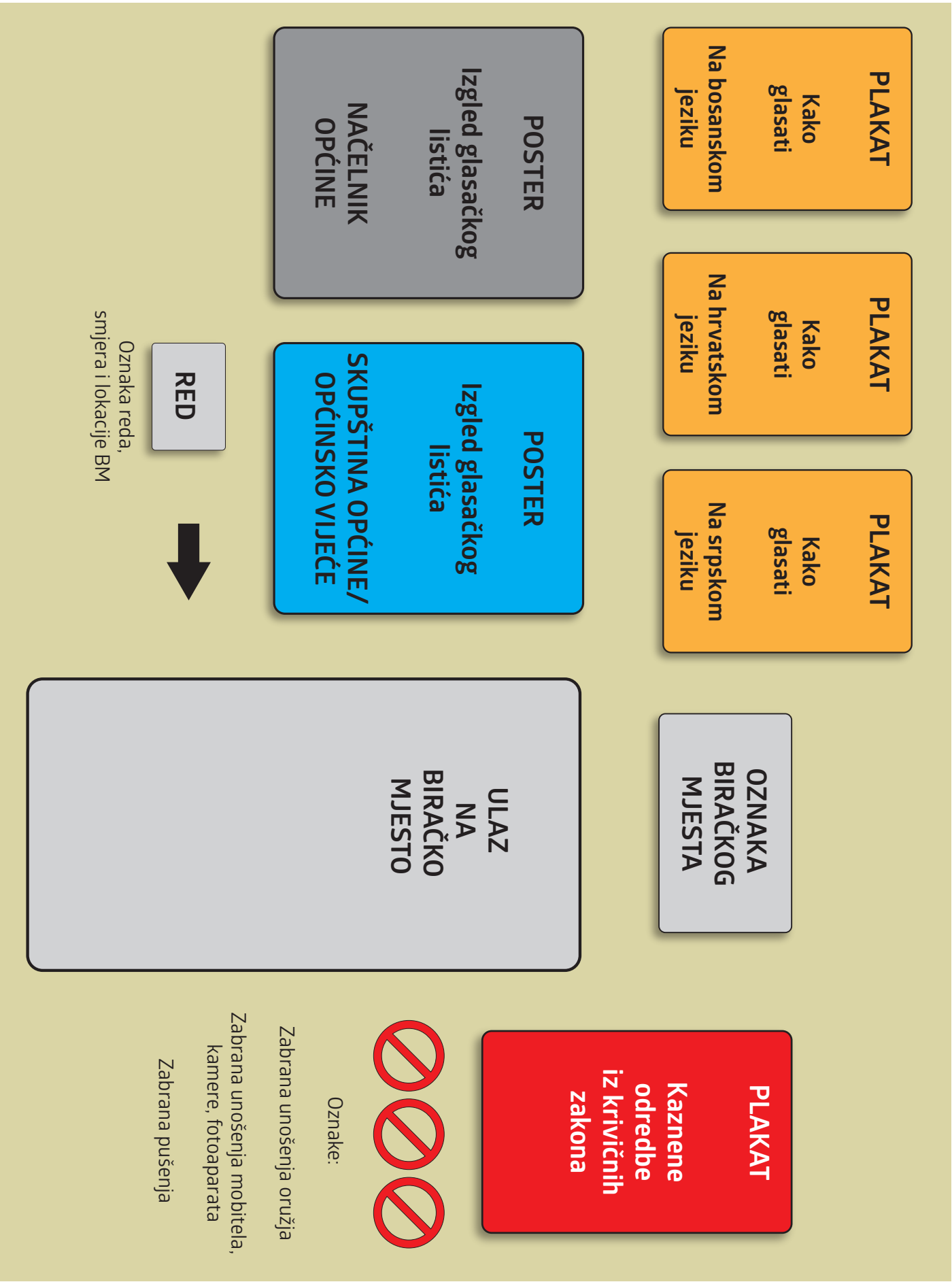
- a. Pod biračkim mjestom i njegovom okolinom smatra se samo biračko mjesto, kao i prostor u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto.
- b. Na biračkom mjestu i njegovoj okolini mogu se postavljati samo zvanična obilježja izbora koja propiše Centralna izborna komisija BiH i koja se posredstvom lokalne izborne komisije dostavljaju biračkom odboru. Zvanična obilježja izbora su:
 - plakati s izgledom glasačkih listića na kojima se glasa;
 - plakati s uputama o načinu glasanja i plakati s informativnim sadržajima za birače;
 - plakat s izvodima iz krivičnih zakona.

1.2. Osiguranje prostora određenog za biračko mjesto

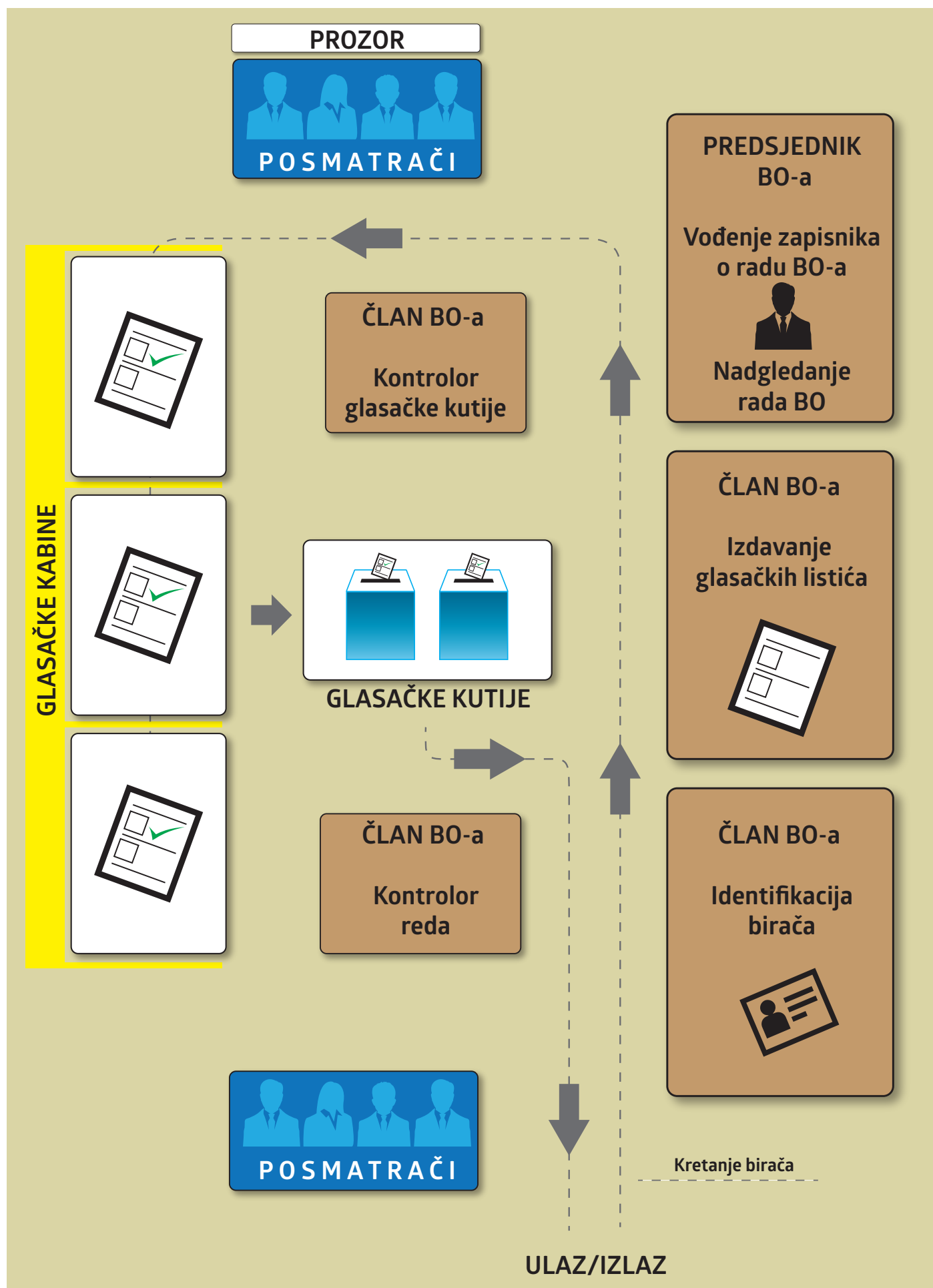
- Lokalne izborne komisije dužne su najkasnije 12 sati prije dana održavanja izbora osigurati da prostor koji je određen za biračko mjesto bude pripremljen za otvaranje.
- Ako birački odbor primijeti da postoje zapreke koje onemogućavaju da invalidna lica pristupe biračkom mjestu, a zapreke se mogu otkloniti, može od lokalne izborne komisije tražiti otklanjanje takvih zapreka, odnosno stvaranje uvjeta da invalidna lica pristupe biračkom mjestu.

- > Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini zabranjeno je nošenje i pokazivanje oružja i opasnih predmeta, korištenje fotoaparata, kamera, mobitela ili drugih sredstava kojima se može snimati ili isporučiti zvučni, video ili tekstualni sadržaj na biračkom mjestu, od trenutka preuzimanja glasačkih listića pa do napuštanja biračkog mjesta.
- > U slučaju da birač upotrijebi neko od navedenih sredstava tokom boravka na biračkom mjestu ili tokom glasanja, birački odbor će to evidentirati u Zapisnik o radu biračkog odbora, uz navođenje ličnih identifikacionih podataka o biraču, kao i precizan opis korištenja sredstava te o tom slučaju obavijestiti lokalnu izbornu komisiju.
- > Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini, također, nije dozvoljeno pušenje, kao ni donošenje i isticanje obilježja i simbola s političkom konotacijom.
- > Birački odbor postavlja na vidnom mjestu oznake zabrane za prethodno navedene radnje.

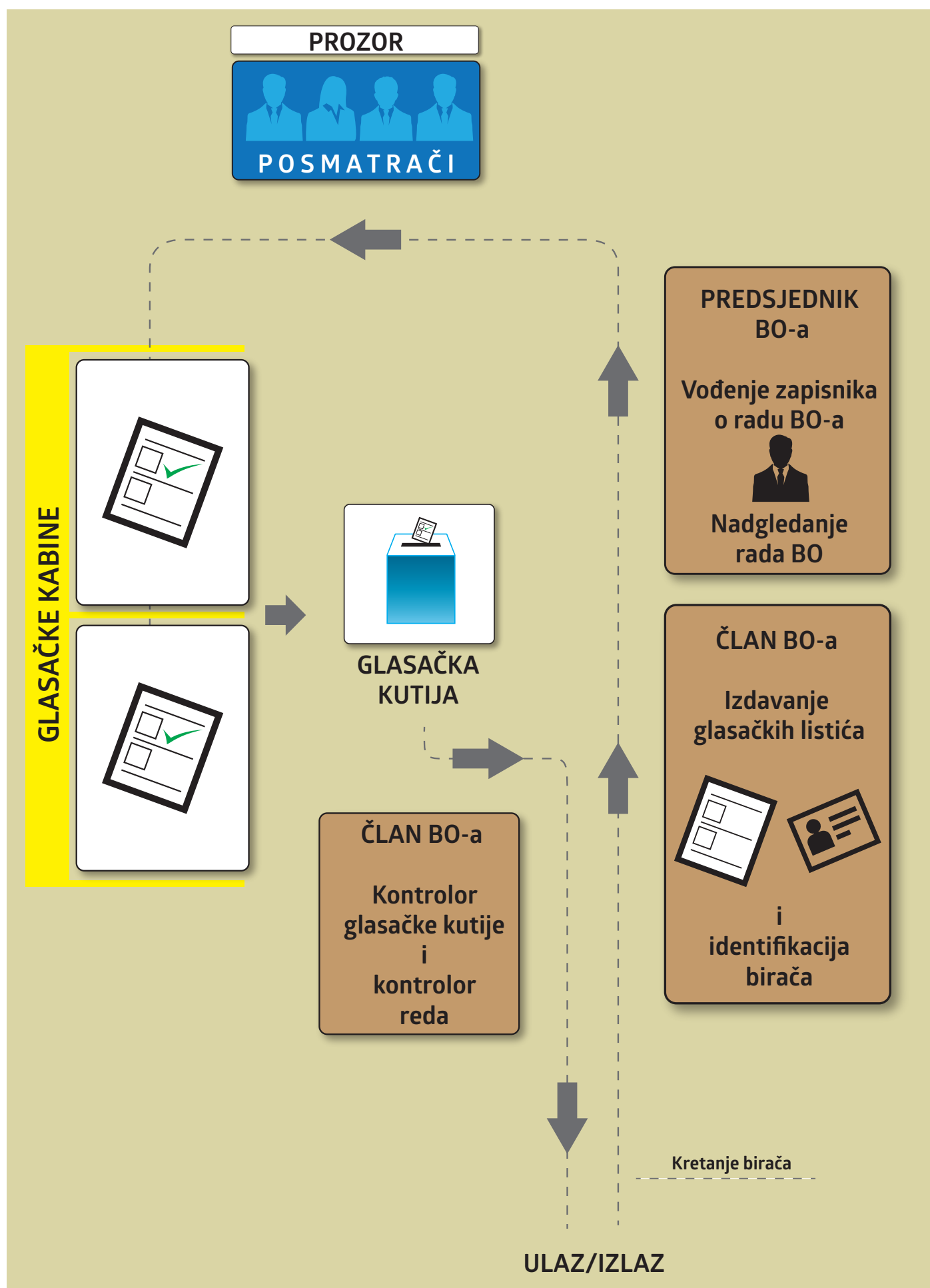
2.1 Uređenje ulaza i unutrašnjeg prostora biračkog mjesta

Slika 4. Shematski prikaz uređenja ulaza na biračko mjesto — primjer

Slika 5. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od pet članova) – primjer

Slika 6. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od tri člana) – primjer

4-a. REDOVNO BIRAČKO MJESTO

1. DAN UOČI IZBORA

- 1.1. Lokalna izborna komisija će dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta, dostaviti biračkom odboru izborni materijal, i to:
 - izvod iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto;
 - odgovarajući broj glasačkih listića;
 - odgovarajući broj glasačkih kutija;
 - set obrazaca za biračko mjesto;
 - kandidatske liste, odnosno plakate sa izgledom glasačkih listića na kojima se glasa u toj izornoj jedinici;
 - plakate s uputstvima o načinu glasanja i informativnim sadržajima za birače;
 - Zapisnik o radu biračkog odbora – ZARBO;
 - potrošni materijal prema specifikaciji iz Obrasca Z1 Zapisnika, neophodan za proces glasanja i brojanja glasačkih listića.
- 1.2. Birački odbor prilikom preuzimanja izbornog materijala obavezno provjerava da li je izborni materijal koji je primio od lokalne izborne komisije kompletan i u ispravnom stanju, što upisuje u Obrazac Z1 Zapisnika, kao i način skladištenja originalno preuzetog izbornog materijala od momenta preuzimanja do momenta počeka rada biračkog odbora. Ako birački odbor utvrdi da izborni materijal nije kompletan, odmah o tome obavještava lokalnu izbornu komisiju koja je obavezna da u kontaktu s Centralnom izbornom komisijom BiH otkloni sve nedostatke u najkraćem roku.
- 1.3. Nakon primljenog izbornog materijala, predsjednik i članovi biračkog odbora provjeravaju prostor koji je predviđen za biračko mjesto i otklanjaju eventualne nedostatke koji utječu na zakonitost rada biračkog odbora. Zapažanje o stanju biračkog mjesta upisuje se u Obrazac Z2 Zapisnika. Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za sigurnost biračkog materijala na biračkom mjestu od trenutka prijema materijala pa do završetka svih svojih dužnosti nakon zatvaranja biračkog mjesta, okončanja procesa brojanja i predaje glasačkog materijala lokalnoj izornoj komisiji.
- 1.4. Birački odbor uklanja sa biračkog mjesta sve oznake i obilježja koja upućuju na političke subjekte, vjerske simbole, kao i ostale oznake koje mogu imati diskriminaciono značenje.
- 1.5. **Birački odbor ispred prostorije u kojoj se nalazi biračko mjesto postavlja:**
 - oznaku biračkog mjesta, ulaza i izlaza, smjera lokacije biračkog mjesta;
 - oznaku zabrane unošenja oružja, zabrane pušenja, zabrane korištenja fotoaparata i mobitela;
 - plakate kako glasati i kako izgledaju glasački listići;
 - plakat sa izvodima iz krivičnih zakona.
- 1.6. Predsjednik i članovi biračkog odbora uređuju biračko mjesto tako da se omogući nesmetan protok birača na biračkom mjestu.
- 1.7. Predsjednik biračkog odbora prilikom otvaranja biračkog mjesta dužan je, u skladu s propisom Centralne izborne komisije BiH, odrediti dužnosti svakom članu biračkog odbora, odnosno odrediti koji će član biračkog odbora biti zadužen za kontrolu reda, identifikaciju, izdavanje glasačkih listića i za kontrolu glasačke kutije i evidentirati ih u dijelu Zapisnika o radu biračkog odbora predviđenom za unošenje navedenih podataka.

Podsjetnik izbornih radnji

1. Da li je prostor koji je određen za biračko mjesto pripremljen za otvaranje i uređen na način kako je to propisano (osiguran nesmetan protok birača itd.)? ☐
2. Da li su s biračkog mjesta, u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto, uklonjene sve oznake i obilježja koja upućuju na političke subjekte, vjerske simbole kao i ostale oznake koje mogu imati diskriminaciono značenje? ☐
3. Da li je na ulazu na biračko mjesto postavljena oznaka biračkog mjesta, smjera lokacije biračkog mjesta, zabrane unošenja oružja, zabrane pušenja i kandidatske liste? ☐
4. Da li je lokalna izborna komisija prije otvaranja biračkog mjesta dostavila biračkom odboru predviđeni izborni materijal? ☐
5. Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora popunili Zapisnik o radu biračkog odbora na dan uoči održavanja izbora – ZARBO I, na način kako je to predviđeno? ☐

2. PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA**06:00**

2.1. Svi članovi biračkog odbora moraju doći na biračko mjesto najmanje sat vremena prije početka glasanja. U tom vremenskom periodu samo članovi biračkog odbora i posmatrači mogu biti prisutni na biračkom mjestu. Svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamjenici moraju biti prisutni tokom cijelog procesa glasanja, uključujući utvrđivanje rezultata glasanja.

2.2. Birački odbor određuje mjesto za svaku glasačku kabinu, vodeći računa da niko unutar ili izvan biračkog mjesta ne može vidjeti birača dok glasa. Otvor glasačke kabine treba biti okrenut prema zidu. Izuzetno, ako nije moguće glasačku kabinu postaviti pored zida, može se postaviti pored prozora tako da se prozor pokrije i da se onemogući pogled izvana u glasačku kabinu.

2.3. Prije početka glasanja predsjednik, odnosno članovi biračkog odbora

- upisuju svoja imena u Zapisnik i potpisuju se u dijelu Zapisnika koji je za to predviđen;
- ispisuju sve neophodne podatke na koverte, odnosno pakete;
- predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje broj birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska;
- ručno broje primljene glasačke listiće za svaki izborni nivo te predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje ukupan broj primljenih glasačkih listića;
- pokazuju praznu glasačku kutiju, nakon čega na nju stavljaju plastične pečate;
- predsjednik u Obrazac za brojno stanje upisuje serijske brojeve pečata glasačke kutije;
- postavljaju zapečaćenu glasačku kutiju na mjesto gdje je svi prisutni mogu vidjeti;
- predsjednik upisuje u Obrazac Z4 Zapisnika vrijeme otvaranja biračkog mjesta;
- predsjednik provjerava posmatračev identifikacioni dokument s fotografijom koji zadržava do trenutka kada posmatrač napušta biračko mjesto, utvrđuje da li se ime posmatrača nalazi na akreditaciji i u Obrazac Z5 Zapisnika upisuje ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao, broj njegove akreditacije, vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio biračko mjesto;
- predsjednik upućuje posmatrače na mjesto gdje mogu sjesti i posmatrati izborne aktivnosti te ih upozorava da se ne mogu miješati u izborni proces niti gledati u glasačku kabinu, ali da mogu postavljati pitanja u vezi s izbornim procesom;
- predsjednik biračkog odbora određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentira ih u dijelu Zapisnika predviđenom za unošenje navedenih podataka.

3. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

07:00

3.1. Sva biračka mjesta počinju raditi u 07.00 sati, a zatvaraju se u 19.00 sati.

- 3.2.** Predsjednik i članovi biračkog odbora, ako im se imena nalaze na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto, glasaju neposredno poslije otvaranja biračkog mjesta. Predsjedniku i članovima biračkog odbora koji nisu upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto bit će omogućeno da budu odsutni s biračkog mjesta onoliko vremena koliko im bude potrebno da mogu otići na biračko mjesto gdje su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska i glasaju.
- 3.3.** Ako biračko mjesto iz opravdanih razloga nije otvoreno na vrijeme, a kašnjenje je trajalo do tri sata, glasanje na tom biračkom mjestu će se produžiti za onoliko vremena koliko je trajalo kašnjenje, o čemu odlučuje predsjednik. Ako je kašnjenje trajalo duže od tri sata, o dužini vremena za koje se glasanje produžava odlučuje lokalna izborna komisija. Predsjednik u najkraćem roku obavještava lokalnu izbornu komisiju o razlogu zbog kojeg je došlo do kašnjenja u otvaranju biračkog mjesta ili do prekida glasanja na biračkom mjestu.

Podsjetnik izbornih radnji

1. Da li su svi članovi biračkog odbora došli na vrijeme na biračko mjesto (najmanje sat vremena prije otvaranja biračkog mjesta)? ☐
2. Da li je predsjednik biračkog odbora odredio koji će član biračkog odbora biti zadužen za kontrolu reda, identifikaciju, izdavanje glasačkih listića i kontrolu glasačke kutije? ☐
3. Da li je određeno mjesto za svaku glasačku kabinu tako da niko unutar ili van biračkog mjesta ne može vidjeti birača dok glasa? ☐
4. Da li je predsjednik biračkog odbora započeo vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora — Obrazac ZARBO II i popunjavanje Obrasca za brojno stanje, na način kako je to predviđeno? ☐
5. Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao prisutne posmatrače, na način kako je to propisano i uputio ih na mjesto gdje mogu sjesti i posmatrati izborne aktivnosti? ☐
6. Da li su obavljene druge radnje koje su predviđene prije otvaranja biračkog mjesta (prebrojavanje glasačkih listića, pokazivanje prazne glasačke kutije, pečaćenje glasačke kutije itd.)? ☐
7. Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora, ako im se imena nalaze na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto, glasali prije nego što prvi birač dođe na biračko mjesto? ☐

4. PROCEDURE GLASANJA

4.1. Tajnost glasanja

a) Ispunjavanje glasačkog listića na biračkom mjestu je **tajno**, glasanje je **lično**.

- > U glasačkoj kabini u isto vrijeme smije se nalaziti samo jedno lice, osim ako se radi o biračima koji su slijepi, nepismeni ili fizički nesposobni (vidi: "Pomoć drugog lica prilikom glasanja").
- > Predsjednik i članovi biračkog odbora dužni su osigurati tajnost glasanja i onemogućiti da neko lice glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili da ponovo glasa.
- > Lice koje zloupotrijebi biračko pravo ili učini izbornu prevaru snosit će krivičnu odgovornost (vidi: 8. KAZNE NE ODREDBE).

b) Nijedno lice ne smije ometati birača koji ispunjava glasačke listiće niti smije tražiti od njega bilo kakve informacije o tome za koga želi glasati, za koga glasa ili za koga je glasao, niti smije sprečavati ili pokušati spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava.

4.2. Važeći dokument za identifikaciju

- Za utvrđivanje identiteta birača služi jedan od sljedećih važećih dokumenata sa fotografijom:

lična karta

, pasoš

ili vozačka dozvola

- Ako je birač promijenio ime, obavezan je, uz jednu od navedenih ličnih isprava, dati na uvid i rješenje o promjeni imena koje je izdao nadležni organ.

4.3. Identifikacija birača i izdavanje glasačkog listića

- a) Prilikom ulaska na biračko mjesto radi glasanja svaki birač mora predložiti jedan od važećih ličnih dokumenata. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju dužan je utvrditi da li izgled birača odgovara fotografiji birača na identifikacionom dokumentu i uporediti jedinstveni matični broj birača (JMB) na identifikacionom dokumentu sa jedinstvenim matičnim brojem koji se nalazi u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska pored imena birača. Nakon što birač dokaže svoj identitet i njegovo ime bude pronađeno u izvodu iz Centralnog biračkog spiska, birač se potpisuje identično kao na identifikacionom dokumentu pored svog imena u izvodu iz Centralnog biračkog spiska, o čemu je član biračkog odbora dužan upozoriti ga i za to je odgovoran.
- b) Kada birač bude identificiran i potpiše se u izvod iz Centralnog biračkog spiska, član biračkog odbora izdaje mu glasačke listiće i odmah ga upućuje prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina kako bi popunio glasačke listiće.
- c) Nakon popunjavanja glasačkih listića birač ih presavija tako da se zaštiti tajnost glasa i svaki pojedinačno ubacuje u glasačku kutiju. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da svi glasački listići budu ubačeni u glasačku kutiju.

U slučaju da birač ne ubaci sve glasačke listiće koji su mu izdati na biračkom mjestu, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije upozorit će ga da je obavezan to uraditi. Ako se birač ogluši na ovo upozorenje, predsjednik biračkog odbora će u Zapisnik o radu biračkog odbora evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacionog dokumenta birača.

U slučaju da birač pokuša u glasačku kutiju ubaciti glasački listić koji se po boji ili na drugi način (npr. na naličju sadrži oznaku "PUTEM POŠTE" i dr.) razlikuje od originalnih glasačkih listića koji se izdaju na biračkim mjestima, obavijestit će o tome predsjednika biračkog odbora, koji će taj glasački listić oduzeti biraču. Predsjednik biračkog odbora će u Zapisnik o radu biračkog odbora evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacionog dokumenta birača.

O navedenim slučajevima predsjednik biračkog odbora odmah obavještava lokalnu izbornu komisiju.

- d) Ako se ime birača ne nalazi na izvodu iz Centralnog biračkog spiska, birač se upućuje u sjedište lokalne izborne komisije da mu se utvrdi na kojem biračkom mjestu birač treba glasati.

4.4. Oštećeni glasački listić

Pod oštećenim glasačkim listićem podrazumijeva se fizički oštećen ili pogrešno popunjen glasački listić. U slučaju da birač ošteti svoj glasački listić, izdaje mu se drugi glasački listić, ako članu biračkog odbora vrati oštećeni glasački listić. Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića upisuje riječ "oštećen" preko vraćenog glasačkog listića i ulaže ga u za to predviđenu kovertu. Član biračkog odbora izdaje biraču drugi glasački listić.

4.5. Pomoć drugog lica

- a) Birač koji je slijep, nepismen ili fizički nesposoban je lice kojem je potrebna pomoć drugog lica prilikom potpisivanja izvoda iz Centralnog biračkog spiska i glasanja. Kad je birač slijep, nepismen ili fizički nesposoban, predsjednik odobrava da mu drugo lice, koje izabere birač, pomogne glasati. To lice ne smije biti član biračkog odbora niti akreditirani posmatrač. Lice koje pomaže biraču glasati, napisat će svoje ime štampanim slovima u izvodu iz Centralnog biračkog spiska pored imena birača kojem je pomagao i potpisati se. Član biračkog odbora upisuje u dio predviđen za potpis "XX", broj identifikacionog dokumenta birača koji glasa i birača koji mu pomaže pored njegovog potpisa. Lice koje pomaže drugom biraču glasati ne mora biti upisano u Centralni birački spisak. Jedno lice može pomagati samo jednom biraču.
- b) Fizički nesposobni birači su i oni birači koji dođu do biračkog mjesta, ali ne mogu ući. Drugo lice koje taj birač izabere, donosi važeći identifikacioni dokument fizički nesposobnog birača na biračko mjesto i izjavljuje da birač ne može ući na biračko mjesto. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju provjerava da li je ime fizički nesposobnog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska. Ako je ime tog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska, član biračkog odbora, nakon što obavijesti predsjednika, odlazi prema fizički nesposobnom biraču s Obrascem Z6 Zapisnika, glasačkim listićima, olovkom i kovertom. Član biračkog odbora upisuje ime i lične podatke fizički nesposobnog birača s brojem identifikacionog dokumenta. Fizički nesposobni birač potpisuje se pored tih podataka i popunjava glasačke listiće koje stavlja u predviđenu kovertu. Lice koje je fizički nesposobni birač izabrao, odnosi kovertu s glasačkim listićima do glasačke kutije, otvara je i stavlja glasačke listiće u nju. Član biračkog odbora upisuje u dio predviđen za potpis, pored imena fizički nesposobnog birača, broj identifikacionog dokumenta tog birača. Lice koje pomaže fizički nesposobnom biraču upisuje svoje ime štampanim slovima pored imena fizički nesposobnog birača u izvod iz Centralnog biračkog spiska i potpisuje se.

4.6. Pripadnici policije

Pripadnicima policije kada ulaze na biračko mjesto i u njegovoj okolini nije dozvoljeno nošenje oružja za koje su zaduženi, osim u slučaju ako se zahtijeva pomoć policije za održavanje mira i reda na biračkom mjestu.

4.7. Ometanje procesa glasanja i udaljavanje s biračkog mjesta

- a) Predsjednik biračkog odbora može s biračkog mjesta i iz njegove okoline udaljiti svako lice koje narušava red. Svako udaljavanje s biračkog mjesta treba zabilježiti u Obrazac Z8 Zapisnika.
- b) Ako na biračkom mjestu postoji opasnost za red i mir, ako dođe do nasilja ili se otkrije oružje ili opasni predmeti, predsjednik biračkog odbora će u skladu sa svojim dužnostima i odgovornošću:
 - otkloniti opasnost, nasilje, oružje ili opasne predmete s biračkog mjesta;
 - ako se opasnost, nasilje, oružje ili opasni predmeti ne mogu odmah otkloniti, prekinuti glasanje za onoliko vremena koliko je potrebno da se ponovo uspostavi red i mir na biračkom mjestu;
 - nakon prekida glasanja i ponovo uspostavljenog reda i mira, postupiti kako je navedeno u ovom priručniku u naslovu "Procedure glasanja".
- c) Ako se red na biračkom mjestu naruši, predsjednik biračkog odbora može zahtijevati pomoć policije ili snaga sigurnosti izvan biračkog mjesta kako bi se ponovo uspostavio red i mir na biračkom mjestu. Glasanje se prekida dok se na biračkom mjestu nalaze pripadnici policije ili snaga sigurnosti. O svim pojavama ometanja glasanja i narušavanja reda na biračkom mjestu predsjednik biračkog odbora obavještava lokalnu izbornu komisiju.

4.8. Prisutstvo predstavnika medija na biračkom mjestu

- a) Ako predstavnici novinskih, radijskih, elektronskih ili televizijskih medija žele ući na biračko mjesto s ciljem izvještavanja javnosti o toku glasanja na tom biračkom mjestu, predsjednik biračkog odbora odobrit će im prisustvo na biračkom mjestu onoliko dugo koliko je potrebno da se pripremi kratko izvještavanje.
- b) Predsjednik biračkog odbora obavijestit će predstavnike medija da prilikom boravka na biračkom mjestu ni na koji način ne smiju remetiti tok glasanja niti ugroziti tajnost glasanja i informirati ih o utvrđenim pravilima ponašanja na biračkom mjestu.
- c) Ako predstavnici medija ometaju proces glasanja i krše utvrđena pravila ponašanja na biračkom mjestu ili krše red na biračkom mjestu, predsjednik biračkog odbora postupit će na način opisan u tački 4.7.

Podsjetnik izbornih radnji

1. Da li je biračko mjesto otvoreno na vrijeme, a ako nije, da li je o kašnjenju obaviještena lokalna izborna komisija na način kako je to propisano? ☐
2. Da li je predsjedniku i članovima biračkog odbora koji nisu upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto omogućeno da budu odsutni s biračkog mjesta onoliko vremena koliko im je potrebno da mogu otići na biračko mjesto gdje su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska i obave glasanje? ☐

3. Da li birački odbor vodi računa da se glasanje birača obavlja na zakonit način, odnosno:

- da li se poštuje tajnost glasanja, tj. da li se u glasačkoj kabini u isto vrijeme nalazi samo jedno lice; ☐
- da li se onemogućava da neko lice glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili da ponovo glasa; ☐
- da li se vodi računa da nijedno lice ne ometa birača koji ispunjava glasačke listiće, traži od njega bilo kakve informacije o tome za koga želi glasati, za koga glasa ili za koga je glasao, sprečava ili pokušava spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava? ☐

4. Da li predsjednik i članovi biračkog odbora obavljaju svoje dužnosti na način kako je to propisano, odnosno:

- predsjednik biračkog odbora – rukovodi radom biračkog odbora i sa članovima biračkog odbora odgovara za zakonitost rada na biračkom mjestu; održava integritet procesa glasanja, održava red i mir na biračkom mjestu i njegovoj okolini; popunjava potrebne obrasce; osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta; pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasanja; rješava sva pitanja koja se odnose na identifikaciju i pravo glasa birača; evidentira u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II – vrijeme i okolnosti svih iznimnih događaja na biračkom mjestu te vodi računa da Zapisnik sadrži sve potrebne podatke; ☐
- član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda – osigurava kontrolu protoka birača na biračkom mjestu i ne dozvoljava da se na biračkom mjestu stvara nepotrebna gužva; ☐
- član biračkog odbora zadužen za identifikaciju – provjerava identitet birača; pronalazi biračevo ime u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska; upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacionom dokumentu; osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska; naglas čita ime birača koji se potpisao u izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska; ☐
- član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića – izdaje glasačke listiće; objašnjava kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće; upućuje birača prema slobodnoj glasačkoj kabini; ☐
- član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije – upućuje birača da ubaci glasačke listiće u glasačku kutiju i napusti biračko mjesto; osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće; osigurava da se samo glasački listići ubacuju u glasačku kutiju? ☐

5. Da li je na biračkom mjestu bilo ometanja glasanja i ako jeste, da li je predsjednik postupio na način da:

- otkloni opasnost, nasilje, oružje ili opasne predmete s biračkog mjesta; prekine glasanje ako se opasnost, nasilje, oružje ili opasni predmeti ne mogu odmah otkloniti za onoliko vremena koliko je potrebno da se ponovo uspostavi red i mir na biračkom mjestu, a ako se red na biračkom mjestu naruši, zahtijeva pomoć policije ili snaga sigurnosti izvan biračkog mjesta kako bi se ponovo uspostavio red i mir na biračkom mjestu? ☐

6. Da li je bilo prekida u glasanju i ako jeste da li je o tome obavještena lokalna izborna komisija na način kako je to propisano? ☐

5. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

19:00

- a) Biračima koji su u redu za glasanje u trenutku zatvaranja biračkog mjesta odobrava se glasanje. Procedura zatvaranja za redovna biračka mjesta i za biračka mjesta za glasanje u odsustvu je:
- predsjednik objavljuje 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta svim prisutnim unutar i ispred biračkog mjesta vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;
 - član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta staje na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedno lice ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta, a odmah nakon što posljednji birač iz reda glasa zatvara vrata;
 - predsjednik u Obrazac Z8 Zapisnika upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;
 - predsjednik zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom trakom i potpisuje je.
- b) Prilikom zatvaranja biračkog mjesta predsjednik u Obrazac Z5 Zapisnika evidentira prisutne akreditirane posmatrače.

- > Predsjednik biračkog odbora obavezan je da, prema rasporedu koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH, lokalnoj izornoj komisiji dostavlja informacije i podatke o tome:
- da li je biračko mjesto otvoreno na vrijeme;
 - da li je nakon provedenog glasanja birača biračko mjesto zatvoreno na vrijeme;
 - koliko je birača na biračkom mjestu glasalo i to najmanje dva puta tokom dana izbora, kao i u dodatnim terminima ako to lokalna izborna komisija zatraži.

Podsjetnik izbornih radnji

1. Da li je biračima koji su u redu za glasanje u trenutku zatvaranja biračkog mjesta odobreno da glasaju, odnosno da li je prilikom zatvaranja biračkog mjesta provedena sljedeća procedura:
 - predsjednik, 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta, objavljuje svim prisutnim unutar i ispred biračkog mjesta vrijeme zatvaranja biračkog mjesta; ☐
 - predsjednik određuje jednog člana biračkog odbora da u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta stane na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedno lice ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta; ☐
 - član biračkog odbora zatvara vrata odmah nakon što posljednji birač iz reda glasa; ☐
 - predsjednik u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta; ☐
 - predsjednik zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom trakom i potpisuje je? ☐
2. Da li je predsjednik biračkog odbora prilikom zatvaranja biračkog mjesta evidentirao prisutne akreditirane posmatrače na način kako je to propisano? ☐
3. Da li je predsjednik biračkog odbora nakon zatvaranja biračkog mjesta evidentirao sve podatke u Obrascu za brojno stanje? ☐

6. POPUNJAVANJE OBRASCA ZA BROJNO STANJE - BROJANJE I PAKIRANJE NEISKORIŠTENIH I OŠTEĆENIH GLASAČKIH LISTIĆA

Nakon zatvaranja biračkog mjesta u prisustvu akreditiranih posmatrača predsjednik i članovi biračkog odbora:

- broje i upisuju ukupan broj preostalih neiskorištenih glasačkih listića za svaki izborni nivo u Obrazac za brojno stanje i pakuju ih u originalnu kutiju;
- broje i upisuju u Obrazac za brojno stanje ukupan broj potpisa glasača s izvoda iz Centralnog biračkog spiska;
- upisuju ukupan broj oštećenih glasačkih listića za svaki izborni nivo i pakuju ih u odgovarajuću kovertu i
- predsjednik i članovi biračkog odbora potpisuju Obrazac za brojno stanje.

Popunjavanje Obrasca za brojno stanje i pakiranje neiskorištenih i oštećenih glasačkih listića završava se prije otvaranja glasačke kutije sa iskorištenim glasačkim listićima.

Neiskorišteni glasački listići upakirani u originalne kutije i koverta s oštećenim glasačkim listićima pakiraju se u providnu zaštitnu vreću, posebno za svaki izborni nivo. Birački odbor je dužan na svaku zaštitnu vreću upisati šifru biračkog mjesta i oznaku izbornog nivoa.

> U Obrascu za brojno stanje nisu predviđeni i ne smiju se nalaziti podaci o broju nevažećih glasačkih listića koji se evidentiraju u Obrazac za zbirne rezultate – ZR.

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (REDOVNO BIRAČKO MJESTO)		NAZIV I ŠIFRA OPĆINE/IZBORNE JEDINICE: TRAVNIK	BROJ BIRAČKOG MJESTA: 091A 006	BS
Serijski broj plastičnog pečata – Glasačka kutija 1		Serijski broj plastičnog pečata – Glasačka kutija 2 (Ako je potrebno!)		
PEČAT 1: BA 1 2 4 1 5 6		PEČAT 2: BA 0 7 6 2 4 0		
DIO I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA		NAČELNIK OPĆINE		
1. Broj birača na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)		0 3 7 0		
2. Broj primljenih glasačkih listića		0 4 0 0		
DIO II: TOKOM GLASANJA/TIJekom GLASOVANJA		OPĆINSKO VIJEĆE		
3. Broj naknadno primljenih glasačkih listića		0 0 0 0		
4. Sveukupan broj primljenih gl. listića (red 2 + red 3)		0 4 0 0		
DIO III: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA		OPĆINSKO VIJEĆE		
5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)		0 2 6 0		
6. Broj upropaštenih glasačkih listića (paket 2)		0 0 0 0		
7. Broj IZDANIH glasačkih listića (red 5 + red 6)		0 2 6 0		
8. Broj NEISKORIŠTENIH glasačkih listića (ručno brojati)		0 1 4 0		
9. UKUPAN BROJ ZADUŽENIH GL. LISTIĆA (red 7 + red 8)		0 4 0 0		
10. TEST TAČNOSTI/TOČNOSTI: red 9 = red 4; ako nisu isti, upisati razliku		0 0 0 0		
Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.				
PREDSEDNIK	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA): VEJKO PETROVIĆ	POTPIS: [Potpis]	ČLAN 3	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA): EDINA IHTIJAREVIĆ
ČLAN 1	MUSTAFA LAKOVIĆ	[Potpis]	ČLAN 4	TATJANA TRIFKOVIĆ
ČLAN 2	MAGDALENA RUŽIČKA	[Potpis]		[Potpis]

PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA BROJNO STANJE NA REDOVNOM BIRAČKOM MJESTU – BS

4-b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA

7. REDOSLIJED BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA

7.1 Redoslijed i sistemi brojanja glasačkih listića

Glasački listići za pojedine izborne nivoe broje se sljedećim redoslijedom:

a) u Federaciji BiH:

- 1) Načelnik općine / gradonačelnik grada — sistem VEĆINSKI GLAS,
- 2) Gradsko / općinsko vijeće — sistem OTVORENA LISTA;

b) u Republici Srpskoj:

- 1) Načelnik općine / gradonačelnik grada — sistem VEĆINSKI GLAS,
- 2) Skupština općine / grada — sistem OTVORENA LISTA;

c) u Brčko Distriktu BiH:

- 1) Skupština Brčko Distrikta BiH — sistem OTVORENA LISTA.

8. GLASAČKI LISTIĆI

8.1. Važeći glasački listići – VEĆINSKI GLAS

Glasački listić je važeći ako:

- je u onom obliku koji je potvrdila i službeno izdala Centralna izborna komisija BiH;
- je označen tako da je namjera birača jasna;
- nije potpisan i na njemu nije ispisano ime, naziv, izjava ili neki drugi tekst, ilustracija ili simbol;
- oštećenje glasačkog listića nije takvo da se ne može ustanoviti namjera birača.

LOKALNI IZBORI 02.10.2016.
ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ 02.10.2016.

GRAD 001
ГРАД

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка stranka

☒
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка stranka

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка stranka

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка партија

☐
Име - Презиме - Политичка stranka

☐
Име - Презиме - Политичка stranka

KRAJ LISTE
КРАЈ ЛИСТЕ

**Primjer pravilno
popunjenog glasačkog
listića za:**

- načelnika općine,
- gradonačelnika grada.

8.2. Nevažeći glasački listići – VEĆINSKI GLAS

Glasački listić je nevažeći:

- ako je na njemu označeno dva ili više kandidata;
- ako nije ispunjen ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojem kandidatu je birač dao svoj glas;
- ako je glasački listić toliko oštećen da se sa sigurnošću ne može utvrditi kojem kandidatu je birač dao glas;
- ako se na osnovu oznaka koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet;
- ako su dopisana imena kandidata;
- ako je skeniran, kopiran i listić koji ne pripada tom biračkom mjestu, odnosno opciji glasanja (glasački listić za glasanje poštom).

> **Birački odbor je obavezan da tokom prebrojavanja glasačkih listića vrši provjeru vodenog pečata na glasačkom listiću i o tome, u slučaju utvrđenih nepravilnosti, sačini poseban izvještaj i putem lokalne izborne komisije uputi ga Centralnoj izbornoj komisiji BiH.**

8.3. Važeći glasački listić – OTVORENA LISTA

Glasački listić je važeći ako je:

- označen kvadratić ispred naziva političke stranke, koalicije, kandidata ili liste nezavisnih kandidata;
- označen kvadratić ispred naziva političke stranke, koalicije, kandidata ili liste nezavisnih kandidata i ispred jednog ili više kandidata unutar liste te političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata;
- označen kvadratić ispred jednog ili više kandidata unutar liste jedne političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata.

The image displays three examples of valid ballot papers for the 2016 Local Elections in Bosnia and Herzegovina. Each ballot is for 'GRAD 001' and shows various options: STRANKA, KOALICIJA, LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA, and NEZAVISNI KANDIDAT. In each example, a box is marked with an 'X' to indicate a valid vote.

Example 1 (Top Left): The ballot is for 'GRAD 001'. It shows options for STRANKA, KOALICIJA, LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA, and NEZAVISNI KANDIDAT. The box for 'STRANKA' is marked with an 'X'.

Example 2 (Top Right): The ballot is for 'GRAD 001'. It shows options for STRANKA, KOALICIJA, LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA, and NEZAVISNI KANDIDAT. The box for 'STRANKA' is marked with an 'X'.

Example 3 (Bottom): The ballot is for 'GRAD 001'. It shows options for STRANKA, KOALICIJA, LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA, and NEZAVISNI KANDIDAT. The box for 'STRANKA' is marked with an 'X'.

Primjeri pravilno popunjenog glasačkog listića za:

- gradsko / općinsko vijeće,
- skupštinu općine / grada.

8.4. Nevažeći glasački listić – OTVORENA LISTA

Glasački listić je nevažeći:

- ako nije ispunjen ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojem političkom subjektu je birač dao glas;
- ako su dopisana imena kandidata;
- ako je označeno više od jednog političkog subjekta
- ako je glasački listić toliko oštećen da se sa sigurnošću ne može utvrditi kojem je političkom subjektu birač dao glas;
- ako se na osnovu oznaka koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet;
- ako je skeniran, kopiran i listić koji ne pripada tom biračkom mjestu, odnosno opciji glasanja (glasački listić za glasanje poštom).

9. RADNJE PRIJE BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA

Pripremne radnje za brojanje glasačkih listića su sljedeće:

- Formira se radna površina od više stolova, a sastavi stolova osiguraju se samoljepljivom trakom kako glasački listići ne bi propadali ispod stolova.
- Otpečati se glasačka kutija i na radnu površinu se istrese kompletan sadržaj glasačke kutije.
- Svim prisutnim pokaže se da je glasačka kutija prazna i odloži se na stranu.
- Na radnoj površini ostaje grupa pomiješanih glasačkih listića za dva nivoa za koje se provode izbori.
- Nakon toga birački odbor vrši razdvajanje glasačkih listića po nivoima, i sačinjava dvije grupe glasačkih listića.

Glasački listići štampaju se u različitim bojama, u zavisnosti od izbornog nivoa, kako slijedi:

Za izborne nivoe u Federaciji BiH:

- načelnik općine / gradonačelnik grada — glasački listići su SIVE boje,
- gradsko / općinsko vijeće — glasački listići su PLAVE boje.

Za izborne nivoe u Republici Srpskoj:

- načelnik općine / gradonačelnik grada — glasački listići su SIVE boje,
- skupština općine / grada — glasački listići su PLAVE boje.

Za izbornu nivo u Distriktu Brčko BiH:

- Skupština Distrikta — glasački listići su PLAVE boje.

- Po završetku razdvajanja glasačkih listića po nivoima, na radnoj površini ostavlja se grupa glasačkih listića koji se broje, poštujući pritom utvrđeni redoslijed brojanja naveden u zaglavlju jedan ovog poglavlja.
- Glasački listići koji se ne broje u toj fazi brojanja, pakiraju se u providnu plastičnu vreću i odlažu na način da ih svi prisutni mogu vidjeti.

10. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA – VEĆINSKI GLAS

10.1. Brojanje glasačkih listića

Radnja 1 – Utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate — ZR (većinski glas) upisuje broj potpisa s Obrasca brojnog stanja — BS.

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i unakrsno ih postavljaju na radnu površinu. Na zadnjem snopu postavlja se stiker (samoljepljivi papir u boji) sa brojem glasačkih listića u zadnjem snopu.

Predsjednik biračkog odbora prebroji snopove, pomnoži sa 25 i doda broj glasačkih listića sa stikera koji se nalazi na zadnjem snopu (**primjer:** 10 snopova na stikeru upisano 10, znači $10 \times 25 + 10 = 260$) i taj podatak upiše u rubriku “Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji”. Test tačnosti je razlika između broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te ukoliko nema razlike upiše se 0.

Radnja 2 – Prenos imena kandidata na stikere

Jedan član biračkog odbora čita imena kandidata na glasačkom listiću dok drugi član biračkog odbora na stikere upisuje imena kandidata, a stikere postavlja po radnoj površini, pazeći da budu dovoljno razmaknuti da se listići prilikom razvrstavanja ne miješaju. Postavlja jedan stiker na kojem je upisano “sumnjivi”.

Radnja 3 – Razvrstavanje glasačkih listića prema glasovima za kandidate

Nakon toga svi članovi biračkog odbora uzimaju snopove glasačkih listića, okreću ih prema sebi i glasački listić na kojem su birači označili kandidata, stavljaju pored stikera s imenom tog kandidata.

Prilikom razvrstavanja članovi biračkog odbora one glasačke listiće koji su po njima nevažeći, stavljaju pored stikera sa natpisom “sumnjivi”. Ovom metodom se razvrstavaju glasački listići dok se svi ne razvrstaju. Predsjednik nakon toga na dva stikera upiše “neoznačeni”, i “ostali”.

Radnja 4 – Utvrđivanje nevažećih glasačkih listića

Predsjednik zatim iz grupe glasačkih listića pored stikera “sumnjivi” jedan po jedan pokazuje članovima biračkog odbora i zajedno odlučuju da li je glasački listić važeći ili ne (**Primjer:** glasački listić je nevažeći zato što je prazan. Članovi biračkog odbora potvrde i taj glasački listić se stavlja pored stikera “neoznačeni”. Zatim, glasački listić je nevažeći jer je birač markirao dva kandidata. Takav glasački listić stavi se pored stikera “ostali”). Kad su svi listići iz grupe “sumnjivi” razvrstani, predsjednik prebroji nevažeće neoznačene i broj upiše u Obrazac ZR, zatim prebroji nevažeće ostale te, također, broj upiše u Obrazac ZR. Nevažeće neoznačene i nevažeće ostale glasačke listiće predsjednik ubaci u sivu zaštitnu vreću.

Radnja 5 – Brojanje glasačkih listića po kandidatima

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje glasačke listiće za svakog od kandidata koji su se nalazili na glasačkom listiću, a koji su dobili glasove, tako što broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i vežu ih u rolne gumicom. Na zadnjoj rolni stavlja se stiker sa brojem glasačkih listića u toj rolni. Kad tim prebroji glasačke listiće za jednog kandidata, nastavlja brojanje za sljedećeg kandidata, dok svi glasački listići ne budu prebrojani. Kad je završeno brojanje svih glasačkih listića, na stolu se nalaze grupe rolne glasačkih listića koje su razvrstane po kandidatima i to pored stikera sa imenima kandidata.

Radnja 6 – Unos glasova za kandidate u obrazac

Predsjednik nakon toga u Obrazac ZR — većinski glas pored imena za svakog kandidata upiše broj glasačkih listića, koji su pored stikera sa njihovim imenima, tako da prebroji rolne koje pomnoži sa 25 i doda broj sa rolne na kojoj je stiker, tako da dobije koliko je ukupno taj kandidat dobio glasova (**primjer:** kod stikera sa imenom kandidata pod rednim brojem 1 imaju 4 rolne sa glasačkim listićima, taj kandidat je dobio $4 \times 25 = 100$ glasova i taj broj predsjednik upiše kod imena tog kandidata). Tom metodom upiše glasove za sve kandidate. Na dnu tabele sa glasovima kandidata se dobije, sabiranjem svih glasova, ukupan broj važećih glasova, koji predsjednik prepíše na lijevu stranicu Obrasca ZR kao ukupan broj važećih glasova koji sabran sa ukupnim brojem nevažećih glasova treba dati ukupan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Radnja 7 – Objava rezultata na biračkom mjestu i pakiranje izbornog materijala

Pošto je Obrazac za zbirne rezultate ZR – većinski glas kompletno popunjen, birački odbor pakira izborni materijal u sivu zaštitnu vreću gdje se već nalaze nevažeći glasački listići, te na vreću upisuje oznaku biračkog mjesta. **NAPOMENA:** Boja vreće u koju se pakiraju prebrojani glasački listići, odgovara boji glasačkih listića.

Predsjednik svim prisutnim objavljuje rezultate brojanja glasova na biračkom mjestu, žutu kopiju Obrasca ZR izlaže na biračkom mjestu, a zelenu kopiju sa izbornim rezultatima za taj nivo predaje licu ovlaštenom od lokalne izborne komisije.

Podsjetnik izbornih radnji

1. Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u grupe po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za načelnika općine? ☐
2. Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za načelnika općine u grupe po 25 listića po kandidatima na osnovu dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće? ☐
3. Da li je birački odbor utvrdio broj glasova za svakog kandidata za načelnika općine i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića? ☐
4. Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za načelnika općine na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno? ☐
5. Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate za načelnika općine istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu? ☐

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ВЕЋИНСКИ ГЛАС) / ZR / ЗР		
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ	ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА
TRAVNIK	091A	091A006

ZBIR / ZBROJ GLASOVA ЗБИР / ЗБРОЈ ГЛАСОВА	Kandidat Кандидат	Politička stranka, koalicija ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, коалиција или независни кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова
1) Ukupan broj potpisana na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje) Укупан број потписа на изводу из Централног бирачког списка (ред 5 из Обрасца за бројно стање)	KANDIDAT 1	PARTIJA 1	0 1 0 0
260	KANDIDAT 2	PARTIJA 2	0 0 2 8
2) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji Број гласачких листића у гласачкој кутији	KANDIDAT 3	PARTIJA 3	0 0 8 0
260	KANDIDAT 4	PARTIJA 4	0 0 3 4
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности ред 1 = ред 2; ако нису исти уписати разлику			
0			
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići A) Неважени неозначени гласачки листићи			
17			
B) Nevažeći ostali glasački listići B) Неважени остали гласачки листићи			
1			
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića C) (red / redak A + red / redak B) D) Укупан број неважећих гласачких листића (ред A + ред B)			
18			
D) Ukupan broj važećih glasova D) Укупан број важећих гласова			
242			
E) Ukupan broj svih glasačkih listića E) (red / redak C + red / redak D) F) Укупан број свих гласачких листића (ред C + ред D) Тест тачности / točnosti red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности ред E = ред 2; ако нису исти уписати разлику			
260			
0			
Serijski broj pečata za zaštitnu vreću sa glasačkim listićima za načelnika općine (BIJELO) Серијски број печата за заштитну врећу са гласачким листићима за начелника општине (БИЈЕЛО)			
DA 3 4 6 1 2 0			
		UKUPNO (= red / redak D) УКУПНО (= ред D)	0 2 4 2

IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИШКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИШКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС
VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	EDINA IHTIJAREVIĆ	<i>[Signature]</i>
MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	TARJANA TRIPKOVIĆ	<i>[Signature]</i>
MLADEN VIČEVIĆ	<i>[Signature]</i>		

Potpisnici se izjavljuju da ovi brojevi tačno / tačno odražavaju stvarni broj glasova / brojanja na ovom biračkom mjestu.

Potpisnici se izjavljuju da ovi brojevi tačno odražavaju stvarni broj glasova / brojanja na ovom biračkom mjestu.

**PRIMJER PRAVILNO
POPUNJENOG
OBRASCA ZA ZBIRNE
REZULTATE – ZR**

11. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA – OTVORENA LISTA

a. Prvi krug brojanja glasačkih listića po političkim subjektima

Radnja 1 – Utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate — ZR (otvorena lista) upisuje broj potpisa sa Obrasca brojnog stanja BS.

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i unakrsno ih postavljaju na radnu površinu. Na zadnjem snopu je stiker (samoljepljivi papir u boji) sa brojem glasačkih listića u tom snopu.

Predsjednik biračkog odbora prebroji unakrsne snopove pomnoži sa 25 i doda broj glasačkih listića sa stikera (**primjer:** 10 snopova na stikeru upisano 10, znači $10 \times 25 + 10 = 260$) i taj podatak upiše u rubriku broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji. Test tačnosti je razlika između broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te ukoliko nema razlike upiše se 0.

Radnja 2 – Prenos naziva političkih subjekata na stikere

Jedan član biračkog odbora čita nazive političkih subjekata na glasačkom listiću, a drugi član biračkog odbora ih upisuje na stikere koje postavlja po radnoj površini, pazeći da budu dovoljno razmaknuti da se listići prilikom razvrstavanja ne miješaju. Postavlja jedan stiker na kojem je upisano "sumnjivi". Kod upisivanja naziva političkih subjekata mogu se koristiti skraćeni nazivi.

Radnja 3 – Razvrstavanje glasačkih listića prema glasovima za političke subjekte

Svi članovi biračkog odbora tad uzimaju po snopove glasačkih listića, okreću ih prema sebi, i glasački listić na kojem su birači markirali politički subjekt stavljaju pored stikera sa nazivom tog političkog subjekta.

Glasačke listiće koji su po njima nevažeći prilikom razvrstavanja, članovi biračkog odbora stavljaju pored stikera sa natpisom "sumnjivi". Ovom metodom se razvrstavaju glasački listići dok se svi ne razvrstaju. Predsjednik tad uzme dva stikera na koja napiše "neoznačeni", "ostali".

Radnja 4 – Utvrđivanje nevažećih glasačkih listića

Predsjednik jedan po jedan glasački listić iz grupe pored stikera "sumnjivi" pokazuje članovima biračkog odbora i zajedno odlučuju da li je glasački listić važeći ili ne (**primjer:** glasački listić je nevažeći zato što je prazan; članovi biračkog odbora potvrde i glasački listić se stavlja pored stikera "neoznačeni"; glasački listić je nevažeći jer je birač markirao dva politička subjekta i glasački listić stavi pored stikera "ostali").

Kad su svi listići iz grupe "sumnjivi" razvrstani, predsjednik prebroji nevažeće neoznačene i broj upiše u Obrazac ZR, prebroji nevažeće ostale i isto broj upiše u Obrazac ZR. Nevažeće neoznačene i ostale glasačke listiće predsjednik ubaci u, prema shemi pakovanja, odgovarajuću vreću u boji.

Radnja 5 – Brojanje glasačkih listića po političkim subjektima

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje glasačke listiće za svaki od političkih subjekata koji su se nalazili na glasačkom listiću, a koji su dobili glasove na tom biračkom mjestu, tako što nabroje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i motaju ih u rolne koje gumicom vežu. Na zadnjoj rolnoj je stiker sa brojem glasačkih listića u toj rolnoj. Kad tim prebroji glasačke listiće za jedan politički subjekt, broji za drugi politički subjekt i tako sve dok svi glasački listići ne budu prebrojani. Kad je završeno brojanje svih glasačkih listića, na stolu su stikeri sa imenima političkih subjekata na glasačkom listiću pored kojih su rolne sa glasačkim listićima za te političke subjekte.

Radnja 6 – Unos glasova za političke subjekte u obrazac

Predsjednik tad u Obrazac ZR — većinski glas pored naziva svakog političkog subjekta upiše broj glasačkih listića, koji su pored stikera sa njihovim nazivom, tako da prebroji rolne koje pomnoži sa 25 i doda broj sa rolne na kojoj je stiker, tako da dobije ukupno koliko je taj politički subjekt dobio glasova na tom biračkom mjestu (**primjer:** kod stikera sa nazivom političkog subjekta pod rednim brojem 1 imaju 2 rolne sa glasačkim listićima, a na jednoj rolnoj je stiker sa brojem 22 taj politički subjekt je dobio $1 \times 25 + 22 = 47$ glasova i taj broj predsjednik upiše kod imena tog političkog subjekta). Tom metodom upiše glasove za sve političke subjekte. Na dnu tabele sa glasovima političkih

b. Drugi krug brojanja glasačkih listića po kandidatima

U drugom krugu brojanja glasačkih listića za općinska/gradska vijeća odnosno skupštine općina/ gradova birački odbor treba utvrditi koliko je svaki od kandidata u okviru svakog političkog subjekta dobio pojedinačnih glasova. Ovo brojanje glasačkih listića vrši se u timovima po 4 osobe na sljedeći način:

Radnja 1 – Iščitanje glasova po kandidatima

Jedan član biračkog odbora sjedne za radnu površinu i uzme sve rolne za jedan politički subjekt i stavi ih pored sebe na radnoj površini. Uzme jednu rolnu, otpakira je, otvara jedan po jedan glasački listić, okreće ga prema sebi i na glas čita redne brojeve kandidata tog političkog subjekta kod kojih su birači u kockicu ispred njihovog imena stavljali X. Svi kandidati u okviru svakog političkog subjekta su numerirani od 1 do N u zavisnosti koliko ima kandidata (maksimalno može biti 36 kandidata u okviru jednog političkog subjekta). Ovaj član biračkog odbora (čitač) čita naglas 1, 7, 11, što znači da je birač kod kandidata pod rednim brojem 1, rednim brojem 7 i rednim brojem 11 stavio X.

Pored čitača sjedi drugi član biračkog odbora koji prati da li čitač ispravno čita redne brojeve kandidata ispred kojih su birači stavljali oznaku X i on je kontrolor čitanja. Nasuprot čitača za radnu površinu sjednu dva člana biračkog odbora koji svaki za sebe uzme po jedan pomoćni obrazac za drugi krug brojanja glasova po kandidatima. Svaki član biračkog odbora u svom obrascu na prvoj strani napišu svoje ime i prezime i potpišu se, a onda na narednoj stranici u prvoj koloni u gornjem dijelu napišu naziv političke stranke za koju se broje glasovi po kandidatima. Nadalje, u toj prvoj koloni u redu pored broja kojeg čuju od čitača upisuju jednu uspravnu crticu. Tako ako je čitač pročitao 1, 7, 11, dva evidentičara svako u svoj obrazac u prvoj koloni u redu pored broja 1, pored broja 7 i pored broja 11 upisuju jednu uspravnu crticu. I tako čitač čita redne brojeve kandidata sa glasačkih listića iz te rolne, dok evidentičari u svom obrascu evidentiraju uspravnim crticama u redovima pored brojeve koje su čuli od čitača. Kada evidentičari svaki peti put čuju jedan te isti broj, znači da u tom redu već imaju četiri usprave crtice, evidentičari petom crticom prekriže te četiri crtice. Na kraju čitač čita redne brojeve sa svih 25 glasačkih listića iz te rolne, a evidentičari u prvoj koloni evidentiraju uspravnim crticama u redovima tih brojeva gdje je svaka peta crtica prekrižila četiri uspravne crtice.

Radnja 2 – Sumiranje crtica po redovima

Kad je čitač iščitao svih 25 glasačkih listića, evidentičari tad za svaki red saberu koliko crtica imaju u redu i taj broj upišu u malu kolonu ukupno na kraju prve kolone. Tako ako u redu pored broja 1 evidentičar ima upisana dva kompleta sa četiri usprave crtice i jednom kosom preko te četiri usprave crtice i dvije uspravne crtice, to znači da ima ukupno 12 crtica ($2 \times 5 + 2 = 12$). Na ovaj način oba evidentičara za sve redove utvrde koliko imaju crtica.

Radnja 3 – Kontrola evidentiranja

Kada su završili sa sumiranjem broja crtica po redovima, jedan čitač drugom čitaču iz svog obrasca jednostavno iščita podatke na način da kaže 1 2; 2 7; 3 11 i tako redom što znači da u redu 1 ima dvije crtice, u redu 2 sedam crtica, u redu 3 jedanaest crtica i tako dalje. Drugi evidentičar u svom obrascu provjerava da li ima identičan broj crtica kao i prvi evidentičar. Ukoliko im se rezultati poklope za sve redove, nastavljaju dalje sa brojanjem tako da čitač pakira iščitanu rolnu gumicom i vraća pored stikera sa nazivom tog političkog subjekta, i uzima sljedeću rolnu sa glasačkim listićima, a evidentičari u drugoj koloni na istoj stranici obrasca pišu naziv iste političke stranke i dalje kako čuju od čitača koji broj upisuju uspravne crtice, gdje je svaka peta kosa preko četiri usprave crtice. Međutim, ako kod čitanja prvog čitača u jednom redu im se ne slaže broj, recimo da kod prvog čitača u redu 10 ima sedam crtica, a kod drugog čitača osam crtica, drugi čitač ne prekida prvog čitača kod čitanja, nego u redu 10 pored broja osam stavlja jednu zvjezdicu* i nastavlja dalje pratiti prvog čitača. Kad je prvi čitač iščitao brojeve crtica u svim redovima, drugi čitač mu tad kaže da u redu 10 kod njega ima osam crtica, dok je prvi čitač iščitao broj sedam. Tada čitač ponovo uzima istu rolnu sa već iščitanim glasačkim listićima i ponovo ih iščitava, ali samo one listiće gdje su birači markirali kandidata pod rednim brojem 10. Dva evidentičara u drugoj koloni u gornjem dijelu napišu naziv političkog subjekta i sad u redu pored broja 10 upisuju uspravne crtice kako čitač iščita broj 10. Kad je čitač ponovo iščitao svih 25 glasačkih listića, ali sada samo za broj 10, evidentičari ponovo u redu pored broja 10 sabiraju koliko sad imaju crtica i ponovo usporede te brojeve tako da jedan iščita svoj broj, a drugi provjeri jesu li dobili isti rezultat. Kad je to završeno, evidentičari iz male kolone ukupno iz prve kolone prepisu brojeve za sve redove ukupno u drugoj koloni i prvu kolonu prekriže.

Radnja 4 — Sumiranje rezultata sa jedne stranice i prenos na drugu stranicu

Evidentičari će primijetiti da na desnoj stranici obrasca imaju četiri velike uspravne kolone, u koje se evidentiraju uspravne crtice u redove pored brojeva koje je čitač iščitao, koje su predviđene za iščitavanje četiri rolne sa glasačkim listićima, znači jedna kolona je predviđena za iščitavanje jedne rolne sa glasačkim listićima. Kad je čitač za jednu stranku iščitao četiri rolne sa glasačkim listićima, i ta politička stranka ima još rolni sa glasačkim listićima za iščitavanje, tada dva evidentičara za svaki red uzmu i saberu brojeve iz malih kolona ukupno koje su dobili u velikoj koloni ukupno na desnoj strani obrasca upisuju te brojeve. Tako ako je u maloj koloni ukupno u prvoj koloni za red jedan bilo evidentirano 10, u drugoj koloni 7, u trećoj koloni 1 i u četvrtoj koloni 22 znači da u redu jedan imamo $10+7+1+22=40$, što evidentičar upiše u veliku kolonu ukupno za red jedan. I tako evidentičar za sve redove dobije sume malih kolona ukupno po redovima. Poslije toga ponovo jedan evidentičar drugom iščita sad veliku kolonu ukupno, a drugi evidentičar provjeri u svom obrascu da li im se sume slažu. Kad utvrde da su im sume identične, okreću tu stranicu obrasca i vide da narednoj lijevoj stranici obrasca sad imaju tri kolone. Čitač tad uzima narednu ronlu sa glasačkim listićima i ponovo sa svih glasačkih listića iz te rolne iščitava redne brojeve kandidata za koje su birači na glasačkim listićima glasali, a evidentičari tad otvaraju narednu kolonu i istom metodom evidentiraju uspravnim crticama u redovima pored brojeva koje čitač iščita. Dva evidentičara će primijetiti da je svaka desna strana obrasca perforirana tako da se može presaviti i da rezultati iz velike kolone ukupno na desnoj prethodnoj stranici obrasca su odjednom vidljivi na lijevoj stranici.

Radnja 5 — Sumiranje kompletnih rezultata iščitavanja za jednu političku stranku

Kada je čitač iščitao sve rolne sa glasačkim listićima, a evidentičari po kolonama evidentirali uspravnim crticama rezultate, i kad su dobili sve sume po malim kolonama, tad evidentičari sabiraju po redovima sve brojeve iz malih kolona ukupno (ili iz velike kolone ukupno sa prethodne stranice i malih kolona sa naredne stranice) i dobiju sumu za svaki red koju ispisuju u veliku kolonu ukupno na desnoj strani tog lista. Gdje god da stanu sa iščitavanjem rolni sa glasačkim listićima za jednu stranku, evidentičari uvijek izračunavaju sumu brojeva iz malih kolona ukupno koju upisuju u veliku kolonu ukupno na desnoj strani tog lista. Ukoliko je ostalo praznih kolona koje nisu popunjene na toj stranici gdje su stali evidentičari, iste te kolone precrtavaju. Ponovo jedan od evidentičara drugom iščita po redovima brojeve iz te krajnje kolone ukupno, i ako su im se poklopili rezultati, znači da su završili posao kod iščitavanja glasačkih listića po kandidatima za tu političku stranku.

Radnja 6 — Unos rezultata iz pomoćnog obrasca u obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista

Kad su završili iščitavanje i evidentiranje rezultata po kandidatima za jednu političku stranku, tad jedan od evidentičara sjedne pored predsjednika biračkog odbora. Predsjednik biračkog odbora od treće stranice pa dalje u obrascu nađe politički subjekt za koji su se iščitavali glasovi po kandidatima, te u gornjem dijelu obrasca gdje piše "GLASOVI ZA STRANKU" upiše koliko je taj politički subjekat dobio glasova koji je već evidentiran na drugoj strani tog obrasca. Poslije toga evidentičar koji je sjeo pored predsjednika jednostavno sa svog pomoćnog obrasca iščita rezultate iz velike kolone ukupno tako što iščita: 1 37; 2 48; 3 12; i tako redom do kraja. Predsjednik tad za kandidata pod rednim brojem 1 upiše da je dobio 37 glasova, za kandidata pod rednim brojem 2 da je dobio 48, za kandidata pod rednim brojem 3 da je dobio 12 i tako upiše za sve kandidate tog političkog subjekta koliko su dobili glasova slušajući rezultate koje mu iščita evidentičar.

Kada je završio iščitavanje rezultata sa svog pomoćnog obrasca, evidentičar se vraća na svoju poziciju i tim nastavlja gore opisanom metodom iščitavati i brojati glasove po kandidatima za drugi politički subjekt i tako redom dok se ne iščitaju i izbroje svi glasove za sve kandidate svih političkih subjekata koji su dobili glasove na vašem biračkom mjestu.

Za političke subjekte koji nisu dobili glasove predsjednik u rubrike za glasove kandidata tih političkih subjekta upisuje četiri nule.

Помоћни образац за бројање

1

Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	УКУПНО
	Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		
1	III III I	11	1	III III	10	1			1			1			1	21
2	III III III III	20	2	III III III	13	2			2			2			2	33
3	III III	10	3	III II	7	3			3			3			3	17
4	III	3	4	III	3	4			4			4			4	6
5		0	5	I	1	5			5			5			5	1
6		0	6	0	0	6			6			6			6	0
7	III III III III II	22	7	III III III	13	7			7			7			7	35
8	III	5	8	III III	9	8			8			8			8	14
9	III III	8	9	III III	9	9			9			9			9	17
10			10			10			10			10			10	
11			11			11			11			11			11	
12			12			12			12			12			12	
13			13	+		13			13	=		13			13	
14			14			14			14			14			14	
15			15			15			15			15			15	
16			16			16			16			16			16	
17			17			17			17			17			17	
18			18			18			18			18			18	
19			19			19			19			19			19	
20			20			20			20			20			20	
21			21			21			21			21			21	
22			22			22			22			22			22	
23			23			23			23			23			23	
24			24			24			24			24			24	
25			25			25			25			25			25	
26			26			26			26			26			26	
27			27			27			27			27			27	
28			28			28			28			28			28	
29			29			29			29			29			29	
30			30			30			30			30			30	
31			31			31			31			31			31	
32			32			32			32			32			32	
33			33			33			33			33			33	
34			34			34			34			34			34	
35			35			35			35			35			35	
36			36			36			36			36			36	
37			37			37			37			37			37	
38			38			38			38			38			38	
39			39			39			39			39			39	

↑
ПРЕСАВИТИ ОВДЈЕ

PRIMJER KAKO SE KORISTI POMOĆNI OBRAZAC ZA BROJANJE

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / OPAZALI ZA ZBIRNE PEZVITATE 3P (OTBOPEHA JHCIA)				ZR / 3P
NAZIV OPĆINE HA3IB OHHTTME		TRAHNIK		
		ŠIFRA OPĆINE ИИФРА ОИИТМЕ	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ИИФРА БИРАЧКОГ МЕСТА	
		031A	031A006	

Glasovi za / Glasovi za:			0 0 4 7		
PARTIJA 1					
BR. PS.	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова			
1	KANDIDAT 1	0 0 0 0			
2	KANDIDAT 2	0 0 4 1			
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					

Glasovi za / Glasovi za:			0 0 4 8		
PARTIJA 2					
BR. PS.	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова			
1	KANDIDAT 1	0 0 4 3			
2	KANDIDAT 2	0 0 4 4			
3	KANDIDAT 3	0 0 1 3			
4	KANDIDAT 4	0 0 3 2			
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					

Glasovi za / Glasovi za:			0 0 8 0		
PARTIJA 3					
BR. PS.	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова			
1	KANDIDAT 1	0 0 7 0			
2	KANDIDAT 2	0 0 0 0			
3	KANDIDAT 3	0 0 7 3			
4	KANDIDAT 4	0 0 0 1			
5	KANDIDAT 5	0 0 6 0			
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					

Glasovi za / Glasovi za:			0 0 7 0		
PARTIJA 4					
BR. PS.	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова			
1	KANDIDAT 1	0 0 6 3			
2	KANDIDAT 2	0 0 5 6			
3	KANDIDAT 3	0 0 0 0			
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					

PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК	IME I PREZIME (PITAMAHANA COBNAH) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ПИТАМАНА СОБНА)	ПОПИС ПОПИС	
	većko petrović	<i>[Signature]</i>	

Popunjatelj se obavezuje da svi biragi izdaju / izdati
sve glasove kandidata koji su biragi u okviru tog političkog subjekta
birali su glasiti.

Doneseni glasiti se zapisuju da svi glasovi glasiti
doneseni glasiti se zapisuju da svi glasovi glasiti
doneseni glasiti se zapisuju da svi glasovi glasiti

**PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA ZBIRNE REZULTATE – ZR
REZULTATI GLASANJA PO KANDIDATIMA U OKVIRU OTVORENE LISTE POLITIČKOG SUBJEKTA**

Izuzetno od prethodno opisane procedure, na biračkom mjestu sa tri člana biračkog odbora, jedan član biračkog odbora čita redne brojeve kandidata ispred kojih su birači u okviru tog političkog subjekta stavljali oznaku, a dva člana biračkog odbora svaki za sebe u svoj Pomoćni obrazac za drugi krug brojanja glasova po kandidatima upisuju uspravne crtice.

Nijedan kandidat u okviru otvorene liste ne može dobiti više glasova nego što je dobio politički subjekt, odnosno može dobiti najviše onoliko glasova koliko je dobio politički subjekt na čijoj listi se nalazi.

Radnja 7 – Pakiranje izbornog materijala

Poslije završenog brojanja glasova za kandidate političkih subjekata i upisanih rezultata iščitavanjem jednog od evidentičara predsjedniku, predsjednik tad uzme sve rolne jednog političkog subjekta, uveže ih novom gumicom i ubaci u plavu vreću u kojoj su nevažeći glasački listići, i tako redom uveže rolne sa glasačkim listićima svih političkih subjekata i ubaci ih u plavu vreću. Poslije toga uzme nova dva plastična pečata i na prvoj stranici obrasca upiše za vreće koje će pečatiti tim pečatima (plava i providna manja) i broj plastičnog pečata kojim je zapečatio providnu zaštitnu veću vreću u kojoj se nalaze već upakirani neiskorišteni i oštećeni glasački listići za općinsko vijeće.

Nakon toga obrazac potpiše predsjednik i svi članovi biračkog odbora. Predsjednik tada iskine sve žute kopije obrasca i polijepi ih na zid na biračkom mjestu da svi prisutni mogu vidjeti izborne rezultate, sve zelene kopije iskine i stavi u kovertu za predsjednika općinske izborne komisije, sve crvene kopije ostavi sebi, a sve plave kopije iskine i ubaci u plavu vreću gdje su prebrojani važeći i nevažeći glasački listići za općinsko vijeće i pečatom čiji je broj upisao u obrazac zapečati vreću. Original obrazac u koricama ubaci u kovertu na kojoj piše da je za Centralnu izbornu komisiju BiH.

Nakon toga predsjednik dva pomoćna obrasca ubaci u manju providnu vreću zajedno sa izvodom iz Centralnog biračkog spiska i zapisnikom o radu biračkog odbora i zapečati pečatom čiji je broj upisao na obrascu.

NAKON UTVRĐIVANJA REZULTATA GLASANJA I PAKIRANJA IZBORNOG MATERIJALA NA NAČIN KAKO JE TO PROPISANO, BIRAČKI ODBOR ODMAH, A NAJKASNIJE 12 SATI NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA, SAV IZBORNI MATERIJAL DOSTAVLJA LOKALNOJ IZBORNOJ KOMISIJI.

Ovim je birački odbor završio sve svoje propisane aktivnosti oko izbora.

Podsjetnik izbornih radnji

1. Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u grupe po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za skupštinu općine / općinsko vijeće? ☐
2. Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za skupštinu općine / općinsko vijeće u grupe po 25 listića po političkim subjektima na osnovu dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće? ☐
3. Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za skupštinu općine / općinsko vijeće i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića? ☐
4. Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za skupštinu općine / općinsko vijeće na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno? ☐
5. Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi? ☐
6. Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi? ☐
7. Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate za općinsko/gradsko vijeće odnosno skupštinu općine/grada istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu? ☐
8. Da li je birački odbor spakirao izborni materijal na način kako je propisano odgovarajućom shemom pakiranja za redovno biračko mjesto? ☐
9. Da li je birački odbor dostavio izborni materijal izornoj komisiji u predviđenom roku, odnosno najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta? ☐

5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE U ODSUSTVU

5.1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora

a) Na biračkom mjestu za glasanje u odsustvu primjenjuje se procedura glasanja utvrđena za redovna biračka mjesta. Biraču koji glasa na biračkom mjestu za glasanje u odsustvu izdaju se koverte koje sadrže glasačke listiće koji se izdaju u osnovnoj izbornoj jedinici za koju birač glasa.

> Birač koji glasa u odsustvu, ako ošteti glasački listić, vraća kovertu s glasačkim listićima, a član biračkog odbora izdaje mu novu kovertu sa glasačkim listićima.

b) Birački odbor prije otvaranja biračkog mjesta za glasanje u odsustvu obavlja iste radnje kao i birački odbor na redovnim biračkim mjestima, osim što se na tim biračkim mjestima ručno broje koverte koje sadrže glasačke listiće po osnovnim izbornim jedinicama za koje birači glasaju. Dobijene brojeve prebrojanih koverti predsjednik unosi u Obrazac za brojno stanje.

c) Nakon zatvaranja biračkog mjesta za glasanje u odsustvu birački odbor obavlja sljedeće radnje:

- broji potpise na izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska;
- broji neiskorištene koverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama;
- broji koverte s oštećenim glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ako ih ima;
- upisuje dobivene brojeve u Obrazac za brojno stanje, a neiskorištene koverte pakira u originalne kutije, oštećene koverte s glasačkim listićima stavlja u kovertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakuju u providnu vreću;
- otvara glasačku kutiju i razvrstava koverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama;
- broji koverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama i uvezuje ih gubicama;
- predsjednik upisuje dobiveni broj koverata za svaku osnovnu izbornu jedinicu u Obrazac za brojno stanje;
- upakirane snopove koverata po osnovnim izbornim jedinicama ubacuju u crvenu vreću;
- upisuje na Obrazac za brojno stanje brojeve pečata providne vreće, crvene vreće i manje providne plastične vreće;
- plavu kopiju Obrasca za brojno stanje stavlja u crvenu vreću i zatvara je pečatom;
- u providnu manju plastičnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora — ZARBO, izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska i original Obrasca za brojno stanje te je pečati predviđenim pečatom;
- u zelenu kovertu stavlja zelenu kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora — ZARBO i zelenu kopiju Obrasca za brojno stanje koja je za predsjednika lokalne izborne komisije;
- crvenu kopiju Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE
(Biračko mjesto za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti)

Naziv općine:

TRAVNIK

Broj biračkog mjesta:

091A501

BSO

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje

050

I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA

1. Broj imena birača na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)

14

35

10

2

2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima

20

40

15

5

II : NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA

3. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)

13

31

6

0

4. Broj oštećenih koverata sa glasačkim listićima (paket 2a)

0

0

0

0

5. Broj izdatih koverata sa glasačkim listićima (red/redak 6+7+8)

13

31

6

0

6. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)

7

9

9

5

7. Broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red/redak 9+10)

20

40

15

5

III: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE

8. Broj koverata sa glasačkim listićima za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti

13

31

6

0

IV: Test tačnosti/točnosti

9. Red/redak 7. =Red/redak 2.; ako nisu isti, upisati razliku

0

0

0

0

Serijski broj plaštilnog pečata za vreću sa neiskorištenim gl. listićima (providna vreća)

BA0007026

Serijski broj plaštilnog pečata za vreću sa koveratima sa gl. listićima (CRVENA)

BA0091003

Serijski broj plaštilnog pečata za vreću sa dokumentacijom za Centralni/Središnji Izborni komisiju/povjerenstvo biračkog mjesta

BA630088

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDsjedNIK

IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)

VELJKO PETROVIĆ

POTPIS

ČLAN 1

IMENA (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)

MUSTAFA LUKOVIĆ

POTPIS

ČLAN 2

IMENA (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)

MILANO VICEVIĆ

POTPIS

ČLAN 3

IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)

EDINA IHTIŠAREVIĆ

POTPIS

ČLAN 4

IMENA (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)

TAMJANA TRIKOVIĆ

POTPIS

PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA BROJNO STANJE
NA BIRAČKOM MJESTU ZA GLASANJE U ODSUSTVU – BSO

40

6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM GLASAČKIM LISTIĆIMA

- > Po jedno biračko mjesto u svakoj osnovnoj izbornoj jedinici ovlašteno je za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića. Lokalna izborna komisija će na biračkom mjestu ovlaštenom za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića po mogućnosti osigurati računar na kojem će biti podaci iz Centralnog biračkog spiska.

Na biračkom mjestu za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima biračko pravo ostvaruju sljedeće kategorije birača:

- birači koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji,
- redovni birači koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, a posjeduju važeći identifikacioni dokument iz Poglavlja IV ovog priručnika i potvrdu o mjestu prebivališta.

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora

- a) Centralna izborna komisija putem lokalne izborne komisije biračkim odborima na biračkim mjestima ovlaštenim za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića dostavlja spisak birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače koji glasaju putem pošte, za tu osnovnu izbornu jedinicu. Navedeni spisak služi u svrhu utvrđivanja prava glasanja putem nepotvrđenih glasačkih listića za ovu kategoriju birača.
- b) Svoje biračko pravo ovi birači ostvaruju u osnovnoj izbornoj jedinici za koju su upisani u Centralnom biračkom spisku da glasaju poštom ili su upisani u Centralni birački spisak po prijavljenom prebivalištu.

Birači koji promijene prebivalište iz jedne osnovne izborne jedinice u drugu osnovnu izbornu jedinicu u periodu od zaključenja konačnog Centralnog biračkog spiska do dana izbora, biračko pravo ostvarit će u osnovnoj izbornoj jedinici u kojoj su imali prijavljeno prebivalište prije dana zaključenja konačnog Centralnog biračkog spiska.

- c) Ime birača koji ima pravo glasati nepotvrđenim glasačkim listićem upisuje se na izvod iz Centralnog biračkog spiska, koji sadrži sve podatke kao i izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska. Birač se potpisuje na izvod iz Centralnog biračkog spiska i glasa nepotvrđenim kovertiranim glasačkim listićem koji se pakira u posebnu sigurnosnu bijelu kovertu.
- d) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića, na osnovu identifikacionog dokumenta birača, ispunjava neophodne podatke na prednjoj stranici koverta sa nepotvrđenim kovertiranim glasačkim listićima, na osnovu kojih se može provjeriti biračko pravo. Na prednju stranicu koverta upisuju se sljedeći podaci:
 - broj biračkog mjesta;
 - prezime i ime birača;
 - jedinstveni matični broj birača;
 - datum rođenja;
 - trenutna adresa stanovanja koju birač navede;
 - naziv i broj predanog identifikacionog dokumenta i naziv organa koji je izdao dokument.

□□□□□□□□
Broj biračkog mjesta/Bрој бирачког мјеста

Koverta/omotnica za nepotvrđene glasačke listiće
Коверта за непотврђене гласачке листиће

1. Prezime / Презиме
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

2. Ime / Име
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

3. Jedinstveni matični broj / Јединствени матични број
□□□□□□□□□□□□□□

4. Datum (nadnevak) rođenja / Датум рођења
□□ □□ □□□□

5. Trenutna adresa stanovanja / Тренутна адреса становања
□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

6. Naziv predložene identifikacionog dokumenta / Назив показаног идентификационог документа
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

7. Broj predložene isprave / Број показаног документа
□□□□□□□□□□□□

8. Izdat od / Издат од
□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

- > Izgled personalizirane koverta na koju se upisuju predviđeni podaci — **lijevo**.
- > Izgled bijele zaštitne koverta u koju se stavljaju glasački listići i koja se nakon glasanja birača pakira u personaliziranu kovertu — **dolje**.

U ovu kovertu stavite samo glasačke listiće!!

Ako na ovu kovertu ili na glasačke listiće ispišete svoje osobne podatke, Vaši glasački listići neće biti važeći.

U ovu kuvertu stavite samo glasačke listiće!!

Ako na ovu kuvertu ili na glasačke listiće ispišete svoje osobne podatke, Vaši glasački listići neće biti važeći.

У ову коверту ставите само гласачке листиће!!

Ако на ову коверту или на гласачке листиће будете исписали своје личне податке, Ваши гласачки листићи неће да буду важећи.

- e) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića izdaje glasačke listiće i bijelu zaštitnu kovertu biraču, upućuje birača da nakon glasanja glasačke listiće zapakira u bijelu zaštitnu kovertu, a identifikacioni dokument birača zadržava do trenutka kada birač, nakon što je glasao, vrati nepotvrđene kovertirane glasačke listiće zapakirane u sigurnosnoj bijeloj koverti.
- f) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića stavlja sigurnosnu bijelu kovertu u kovertu s podacima o biraču koji glasa nepotvrđenim kovertiranim glasačkim listićima. Koverta se pečati i birač je ubacuje u glasačku kutiju.
- g) Predsjednik biračkog odbora upisuje predviđene podatke u Obrazac za brojno stanje.
- h) Nakon zatvaranja biračkog mjesta ovlaštenog za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića predsjednik i članovi biračkog odbora obavljaju sljedeće radnje:
- broje potpise na izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
 - broje neiskorištene koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama;
 - broje oštećene koverta s glasačkim listićima ako ih ima;
 - upisuju dobijene brojeve u Obrazac za brojno stanje, a neiskorištene koverta pakira u originalne kutije, koverta s oštećenim glasačkim listićima stavlja u kovertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakuju u providnu vreću;
 - otvaraju glasačku kutiju, broje koverta s nepotvrđenim glasačkim listićima i uvezuju ih gumicom;
 - predsjednik upisuje dobijeni broj koverata s nepotvrđenim glasačkim listićima u Obrazac za brojno stanje:
 - upakirane koverta s nepotvrđenim glasačkim listićima ubacuju u zelenu vreću;
 - upisuju u Obrazac za brojno stanje brojeve pečata providne vreće, zelene vreće i manje providne plastične vreće;
 - plavu kopiju Obrasca za brojno stanje stavlja u zelenu vreću i zatvara je pečatom;
 - u manju providnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora, izvod iz Centralnog biračkog spiska i original Obrasca za brojno stanje te je pečati;
 - u zelenu kovertu stavlja zelenu kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora i zelenu kopiju Obrasca za brojno stanje koja je za predsjednika lokalne izborne komisije;
 - crvenu kopiju Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (B.M. za glasanje/glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima)	Naziv općine:	Broj biračkog mjesta:	BSN
	TRAVNIK	091A501NNN	

Serijski broj plastičnog pečata-Glasačka kutija 1		Serijski broj plastičnog pečata-Glasačka kutija 2 (Ako je potrebno!)	
BA 6 7 3 0 0 3	BA 1 6 6 0 1 6		
PEČAT 1	PEČAT 2	PEČAT 1	PEČAT 2

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje →

091A

DIO I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA	
1. Broj imena na listi/popisu birača koji su registrovani za glasanje/glasovanje putem pošte, a mogu glasovati/glasati nepotvrđenim gl. listićima (ručno brojati)	750
2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima	75
DIO II: TOKOM GLASANJA/TIJEKOM GLASOVANJA	
3. Broj naknadno primljenih koverata sa glasačkim listićima	0
4. Ukupan broj primljenih koverata sa glasačkim listićima (red 2+3)	75
DIO III: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	
5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače koji su glasali/glasovali nepotvrđenim glasačkim listićima	11
6. Broj upropaštenih koverata sa glasačkim listićima (paket 2n)	0
7. Broj izdanih koverata sa glasačkim listićima (red 5+6)	11
8. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)	64
9. Sveukupan broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red 7+8)	75
DIO IV: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE	
10. Broj koverata sa nepotvrđenim glasačkim listićima	11
DIO V: Test tačnosti/točnosti	
11. Red 9=red 4; ako nisu isti, upisati razliku	0
12. Red 10 = red 5; ako nisu isti, upisati razliku	0

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa neiskorištenim gl. listićima (providna veća)
BA 0 0 1 1 3 8

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa koveratama sa nepotvrđenim gl. listićima (zelena)
BA 0 1 0 0 3 6

Serijski br.plastičnog pečata za vreću sa dokumentacijom za Centralnu/Središnju izbornu komisiju/povjerenstvo (providna manja)
BA 7 7 0 7 0 3

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
PREDSEDNIK	VELJKO PETROVIĆ	
ČLAN 1	MUSTAFA LAKOVIĆ	
ČLAN 2	MLADEN VICEVIĆ	
ČLAN 3	EDINA IHTIJAREVIĆ	
ČLAN 4	TATJANA TRIFKOVIĆ	

PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA BROJNO STANJE NA BIRAČKOM MJESTU OVLAŠTENOM ZA IZDAVANJE NEPOTVRĐENIH GLASAČKIH LISTIĆA – BSN

7. MOBILNI TIM

Da bi glasali birači koji su vezani za svoje domove, odnosno koji su vezani za ustanove (pritvorske jedinice, gerijatrijske, distrofičarske ili druge zdravstvene ustanove), lokalne izborne komisije formiraju mobilni tim koji će posjetiti ove kategorije birača.

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora (mobilnog tima)

a) Mobilni tim se sastoji od predsjednika i dva člana. Predsjednik rukovodi radom mobilnog tima i odgovoran je za njegovu zakonitost. Lokalna izborna komisija jedan sat prije otvaranja biračkih mjesta predaje mobilnom timu materijal kako slijedi:

- izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače koji su prijavljeni za glasanje na ovaj način;
- odgovarajući broj glasačkih listića zapakiranih u zaštitne koverte, koje su stavljene u personalizirane koverte na kojima su upisane šifre osnovnih izbornih jedinica za koje se glasa;
- odgovarajući broj pomoćnih glasačkih kutija (kartonske kutije);
- Obrazac za brojno stanje – mobilni tim;
- potrošni materijal koji je neophodan u procesu rada mobilnog tima;
- Zapisnik o radu biračkog odbora;
- spisak birača s adresama i kontakt-telefonima i
- plan rada mobilnog tima.

- > Za potrebe rada na terenu lokalna izborna komisija mobilnom timu treba osigurati odgovarajuće motorno vozilo, odnosno odgovarajući prijevoz do birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje putem mobilnog tima.
- > Mobilni tim prilikom posjete birača koji su vezani za ustanove može, radi bržeg i efikasnijeg glasanja, u saradnji s nadležnim osobljem, organizirati glasanje na način na koji se glasanje organizira na biračkom mjestu, pridržavajući se pri tome procedure koja je propisana za glasanje birača na biračkom mjestu.
- > Mobilni tim za glasanje dužan je osigurati tajnost glasanja na način kako je to propisano zakonom i objašnjeno ovim priručnikom.
- > Mobilni tim za glasanje dužan je pridržavati se plana rada mobilnog tima koji je donijela lokalna izborna komisija i omogućiti akreditiranim posmatračima posmatranje rada mobilnog tima. Akreditirani posmatrači mogu posmatrati rad mobilnog tima za glasanje na način kako je to objašnjeno u Poglavlju III ovog priručnika i ako ne narušavaju privatnost birača koji su vezani za svoje domove, odnosno ako ne narušavaju pravila ponašanja koja su uspostavljena u ustanovama za koje su birači vezani i uz saglasnost nadležnog osoblja tih ustanova.

- b) Po preuzimanju izbornog materijala predsjednik i članovi mobilnog tima obavljaju sljedeće:
- upisuju svoja imena u Zapisnik i potpisuju se u dijelu Zapisnika koji je za to predviđen;
 - upisuju broj birača s izvoda iz Centralnog biračkog spiska na predviđeno mjesto u Obrascu za brojno stanje;
 - ručno broje primljene personalizirane zaštitne koverte sa setovima glasačkih listića prema šiframa osnovnih izbornih jedinica za koje se glasa, a prema biračkoj opciji birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska i upisuju taj broj u Obrazac za brojno stanje;
 - formiraju pomoćnu glasačku kutiju i stavljaju papirni samoljepljivi pečat na otvor glasačke kutije i
 - upisuju serijske brojeve pečata s pomoćne glasačke kutije u Obrazac za brojno stanje.

- c) Mobilni tim počinje raditi u 07.00 sati, a završava u 19.00 sati.**
- d)** Način glasanja birača s posebnim potrebama ne razlikuje se od načina glasanja utvrđenog za biračka mjesta.
- e)** Mobilni tim prilikom rada na terenu, nakon glasanja birača na određenoj lokaciji, samoljepljivom trakom lijepi otvor glasačke kutije koji potpisuju predsjednik i članovi mobilnog tima.
- f)** Nakon završetka rada na terenu, mobilni tim stavlja na otvor pomoćne glasačke kutije samoljepljivi papirni pečat na koji se potpisuju predsjednik i članovi mobilnog tima, a serijski broj pečata evidentira na dodatnom Obrascu za brojno stanje.
- g)** U Zapisnik o radu mobilnog tima, koji potpisuju predsjednik i oba člana, upisuju se važniji događaji tokom njihovog rada na terenu.
- h)** Nakon završenog obilaska svih birača čija se imena nalaze na izvodu iz Centralnog biračkog spiska, mobilni tim odlazi u sjedištu lokalne izborne komisije i obavlja sljedeće radnje:
- broji potpise na izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
 - broji neiskorištene kovertе s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama;
 - broji kovertе s oštećenim glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ako ih ima;
 - upisuje dobijene rezultate u Obrazac za brojno stanje, a neiskorištene kovertе pakira u originalne kutije, oštećene kovertе s glasačkim listićima stavlja u kovertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakiraju u providnu vreću;
 - otvara glasačku kutiju;
 - broji kovertе s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama i uvezuje ih gumicom;
 - predsjednik upisuje dobijeni broj koverata s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama u Obrazac za brojno stanje;
 - upakirane kovertе s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ubacuju u narandžastu vreću;
 - upisuje na Obrazac za brojno stanja brojeve pečata providne vreće, narandžaste vreće i manje providne vreće;
 - plavu kopiju Obrasca za brojno stanje stavlja u narandžastu vreću i zatvara je pečatom;
 - u manju providnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora — ZARBO, izvod iz Centralnog biračkog spiska i original Obrasca za brojno stanje te je pečati predviđenim pečatom;
 - u zelenu kovertu stavlja zelenu kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora i zelenu kopiju Obrasca za brojno stanje koja je za predsjednika lokalne izborne komisije;
 - crvenu kopiju Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.
- i) Mobilni tim svoj izborni materijal predaje lokalnoj izbornoj komisiji u njenom sjedištu.**

NAPOMENA: Personalizirane zaštitne kovertе koje se koriste za glasanje putem mobilnog tima istog su izgleda i sadržaja kao kovertе koje se koriste za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima.

VIDI: 6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM GLASAČKIM LISTIĆIMA.

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (MOBILNI TIM)		Naziv i šifra općine/izborne jedinice:		Broj mobilnog tima:		BSM	
		TRAVNIK		MOBILNI TIM			

Serijski broj papirnog pečata-glasačka kutija													
BA	0	5	7	7	6	5	BA	0	2	4	3	1	0

Pečat 1

Pečat 2

Serijski broj papirnog pečata-glasačka kutija													
BA	1	2	4	6	7	0	BA	6	6	3	2	1	0

Pečat 1

Pečat 2

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje												→											
I: PRIJE POČETKA RADA MOBILNOG TIMA																							
1. Broj imena birača na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače s posebnim potrebama (ručno brojati)												49											
2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima												50											
II : NAKON ZAVRŠETKA RADA MOBILNOG TIMA																							
3. Broj popisa birača na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače s posebnim potrebama (ručno brojati)												49											
4. Broj oštećenih koverata sa glasačkim listićima												0											
5. Broj izdatih koverata sa glasačkim listićima (red/redak 3+4)												49											
6. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)												1											
7. Broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red/redak 5+6)												50											
III: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE																							
8. Broj koverata sa glasačkim listićima za glasanje/glasovanje mobilni tim												49											
IV: Test tačnosti/tačnosti																							
9. Red/redak 7 =Red/redak 2, ako nisu isti, upisati razliku												0											

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDSJEDNIK		IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)		POTPIS			
ČLAN 1		VELJKO PETROVIĆ		[Potpis]			
ČLAN 2		TATJANA TRIKOVIĆ		[Potpis]			
ČLAN 3				IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)		POTPIS	

DIO 4.

KAZNENE ODREDBE

8. KAZNE NE ODREDBE

1. SANKCIJE IZ IZBORNOG ZAKONA BiH (POGLAVLJE 19A)

1.1. Zabranom angažiranja za rad na biračkom mjestu u Centru za birački spisak u općinskoj izbornoj komisiji ili drugoj izbornoj komisiji uspostavljenoj u skladu s članom 2.21 Izbornog zakona BiH, odnosno novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM kaznit će se predsjednik ili član biračkog odbora ako:

- 1) učestvuje u donošenju odluke koja može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno (član 2.1 Izbornog zakona BiH);
- 2) ne obavijesti birače o svim informacijama neophodnim za provođenje izbora, u skladu s propisima Centralne izborne komisije BiH (član 2.13 stav (1) tačka 5);
- 3) nepravilno broji glasačke listiće na biračkim mjestima i u općinskim centrima za brojanje (član 2.13 stav (1) tačka 7);
- 4) neopravdano nije prisutan tokom cijelog procesa glasanja (član 5.5)
- 5) ne odredi dužnosti članovima biračkog odbora (član 5.6 stav (2));
- 6) Zapisnik o radu biračkog odbora ne sadrži podatke propisane Izbornim zakonom BiH (član 5.7);
- 7) ne objasni biraču način glasanja i ne osigura tajnost glasanja (član 5.11 stav (1));
- 8) izda glasački listić ili listiće suprotno propisima koji reguliraju izdavanje glasačkih listića (član 5.13);
- 9) ne utvrdi identitet birača i potpis birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska u skladu s Izbornim zakonom BiH (član 5.13);
- 10) pomaže licu pri glasanju na način koji nije u skladu s Izbornim zakonom BiH (član 5.19 stav (2));
- 11) su obrasci popunjeni suprotno članu 5.25 Izbornog zakona BiH.

(2) Za povrede iz tačke 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11 ovog člana kaznit će se članovi biračkog odbora novčanom kaznom u iznosu od 300,00 KM do 3.000,00 KM.

Krivičnim zakonom Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13), članovima 184—192. propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili šest mjeseci zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14), članovima 194—199. propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili tri mjeseca zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Krivičnim zakonom Brčko Distrikta BiH — prečišćeni tekst (Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, broj 33/13) članovima 191—196. propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili šest mjeseca zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

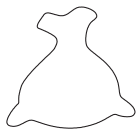
Literatura

- Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16),
- Pravilnik o načinu provedbe izbora — prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 32/16 i 43/16),
- Uputstvo o vrstama, načinu i rokovima za određivanje biračkih mjesta ("Službeni glasnik BiH", br. 37/14),
- Uputstvo o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih posmatrača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 37/14),
- Uputstvo o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora — prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 32/16).

PRILOG

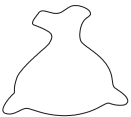
SHEME PAKIRANJA IZBORNOG MATERIJALA

Šema pakovanja/pakiranja materijala na redovnom/redovitom biračkom mjestu FBiH

Siva zaštitna vreća 1. Prebrojani važeći glasački listići (za načelnika općine) 2. Providna plastična vreća sa: - Koverta/kuverta - nevažeći glasački listići - Koverta /kuverta -Obrazac za zbirne rezultate ZR (plava kopija/preslik)	Providna zaštitna vreća- dokumentacija za CIK/SIP BiH <i>Providna plastična (MANJA) vreća</i> 1. Izvod/izvadak iz konačnog Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa 2. Zapisnik o radu biračkog odbora ZARBO (original) 3. Pomoćni obrasci za brojanje
Plava zaštitna vreća 1. Prebrojani važeći glasački listići (za općinsko vijeće) 2. Providna plastična vreća sa: - Koverta /kuverta - nevažeći glasački listići - Koverta /kuverta -Obrazac za zbirne rezultate ZR (plava kopija/preslik)	
Providna plastična (VEĆA) vreća 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta/kuverta sa oštećenim glasačkim listićima	Koverta/kuverta A3 za CIK/SIP BiH - Obrazac za brojno stanje BS (original u koricama) - Obrasci za zbirne/zbrojne rezultate ZR –većinski glas i otvorena lista (original)
Koverta/kuverta za predsjednika biračkog odbora: - Obrazac za brojno stanje BS (crvena kopija/preslik) -Obrasci za zbirne/zbrojne rezultate ZR –većinski glas i otvorena lista (crvena kopija/preslik)	Koverta/kuverta za predsjednika izborne komisije/povjerenstva: - Obrazac za brojno stanje BS (zelena kopija/preslik) - Obrasci za zbirne/zbrojne rezultate ZR –većinski glas i otvorena lista (zelena kopija/preslik) - Zapisnik o radu biračkog odbora ZARBO (zelena kopija/preslik)

Napomena: Na svaku vreću potrebno/potrebno je napisati broj biračkog mjesta!!

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu za glasanje u odsutnosti u FBiH

Crvena zaštitna vreća 1. Prebrojane koverta sa setovima glasačkih listića uvezane po izbornim jedinicama 2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)	Koverta za Predsjednika biračkog odbora: 1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
Providna zaštitna vreća (veća) 1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije 2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića	Koverta za Predsjednika izborne komisije: 1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)
Providna zaštitna vreća (manja) 1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original u koricama) 3. Izvod iz Centralnog biračkog spiska	NAPOMENA: na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

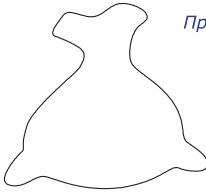
Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu ovlaštenom za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića u FBiH

Zelena zaštitna vreća 1. Prebrojane koverta sa nepotvrđenim glasačkim listićima 2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)	 Koverta za Predsjednika biračkog odbora: 1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
Providna zaštitna vreća (veća) 1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije 2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića	 Koverta za Predsjednika izborne komisije: 1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija) 3. Dopunski izvod iz Centralnog biračkog spiska (spisak potencijalnih birača koji imaju pravo glasati nepotvrđenim glasačkim listićima)
Providna zaštitna vreća (manja) 1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original u koricama)	NAPOMENA: Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala Mobilni tim u FBiH

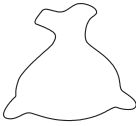
Narandžasta zaštitna vreća 1. Prebrojane koverta sa setovima glasačkih listića uvezane po izbornim jedinicama 2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)	 Koverta za Predsjednika biračkog odbora: 1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
Providna zaštitna vreća (veća) 1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije 2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića	 Koverta za Predsjednika izborne komisije: 1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)
Providna zaštitna vreća (manja) 1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original u koricama) 3. Dodatni izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače sa posebnim potrebama	NAPOMENA: Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Шема паковања материјала на редовном бирачком мјесту РС

Сива заштитна врећа 1. Пребројани важећи гласачки листићи (за начелника општине/градоначелика) 2. Провидна пластична врећа са: - Коверта –неважећи гласачки листићи - Коверта –Образац за збирне резултате ЗР (плава копија)	Провидна заштитна врећа –документација за ЦИК БиХ Провидна пластична (МАЊА) врећа 1. Извод из коначног Централног бирачког списка 2. Записник о раду бирачког одбора ЗАРБО (оригинал) 3. Помоћни обрасци за бројање
Плава заштитна врећа 1. Пребројани важећи гласачки листићи (за општинско вијеће/скупштину града) 2. Провидна пластична врећа са: - Коверта –неважећи гласачки листићи - Коверта –Образац за збирне резултате ЗР (плава копија)	Коверта за предсједника бирачког одбора: - Образац за бројно стање БС (црвена копија) - Обрасци за збирне резултате ЗР –већински глас и отворена листа (црвена копија)
Провидна пластична (ВЕЋА) врећа 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта са оштећеним гласачким листићима	Коверта за предсједника изборне комисије: - Образац за бројно стање БС (зелена копија) - Обрасци за збирне резултате ЗР –већински глас и отворена листа (зелена копија) - Записник о раду бирачког одбора ЗАРБО (зелена копија)
Коверта АЗ за ЦИК БиХ: - Образац за бројно стање БС (оригинал у корицама) - Обрасци за збирне резултате ЗР –већински глас и отворена листа (оригинал)	

Напомена: на сваку врећу потребно је написати број бирачког мјеста!!

Шема паковања изборног материјала на бирачком мјесту за гласање у одсуству РС

Црвена заштитна врећа 1. Пребројане коверте са сетовима гласачких листића увезане по изборним јединицама 2. Образац бројног стања (плава копија)	Коверта за Предсједника бирачког одбора: 1. Образац бројног стања (црвена копија)
Провидна заштитна врећа (већа) 1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије 2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића	Коверта за Предсједника изборне комисије: 1. Образац бројног стања (зелена копија) 2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)
Провидна заштитна врећа (мања) 1. Образац бројног стања (оригинал у корицама) 2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама) 3. Извод из Централног бирачког списка	

НАПОМЕНА:

На сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

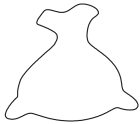
Шема паковања изборног материјала на бирачком мјесту овлашћеном за издавање непотврђених гласачких листића у РС

Зелена заштитна врећа

1. Пребројане коверте са непотврђеним гласачким листићима
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)

1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)

Коверта за Предсједника бирачког одбора:

1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Предсједника изборне комисије:

1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)
3. Допунски извод из Централног бирачког списка (списак потенцијалних бирача који имају право гласати непотврђеним гласачким листићима)

НАПОМЕНА:

**На сваку врећу потребно
је уписати број бирачког мјеста !**

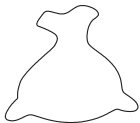
Шема паковања изборног материјала Мобилни тим у РС

Наранџаста заштитна врећа

1. Пребројане коверте са сетовима гласачких листића увезане по изборним јединицама
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)

1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)
3. Додатни извод из Централног бирачког списка за бираче са посебним потребама

Коверта за Предсједника бирачког одбора:

1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Предсједника изборне комисије:

1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

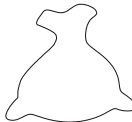
НАПОМЕНА:

**на сваку врећу потребно је
уписати број бирачког мјеста !**

Šema pakovanja/pakiranja materijala na redovnom/redovitom biračkom mjestu Brčko Distrikt BiH

Plava zaštitna vreća 1. Prebrojani važeći glasački listići (za općinsko vijeće) 2. Providna plastična vreća sa: - Koverta /kuverta - nevažeći glasački listići - Koverta /kuverta -Obrazac za zbirne rezultate ZR (plava kopija/preslik) Providna plastična (VEĆA) vreća 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta/kuverta sa oštećenim glasačkim listićima	Providna zaštitna vreća- dokumentacija za CIK/SIP BiH Providna plastična (MANJA) vreća 1. Izvod/izvadak iz konačnog Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa 2. Zapisnik o radu biračkog odbora ZARBO (original) 3. Pomoćni obrasci za brojanje
 Koverta/kuverta za predsjednika biračkog odbora: - Obrazac za brojno stanje BS (crvena kopija/preslik) -Obrasci za zbirne/zbrojne rezultate ZR – otvorena lista (crvena kopija/preslik)	 Koverta/kuverta A3 za CIK/SIP BiH - Obrazac za brojno stanje BS (original u koricama) - Obrasci za zbirne/zbrojne rezultate ZR – otvorena lista (original)
Napomena: Na svaku vreću potrebno/potrebno je napisati broj biračkog mjesta!!	 Koverta/kuverta za predsjednika izborne komisije/povjerenstva: - Obrazac za brojno stanje BS (zelena kopija/preslik) - Obrasci za zbirne/zbrojne rezultate ZR – otvorena lista (zelena kopija/preslik) - Zapisnik o radu biračkog odbora ZARBO (zelena kopija/preslik)

Шема паковања материјала на редовном бирачком мјесту Брчко Дистрикт БиХ

Плава заштитна врећа 1. Пребројани важећи гласачки листићи (за општинско вијеће/скупштину града) 2. Providna plastična vreća sa: - Коверта —неважећи гласачки листићи - Коверта —Образац за збирне резултате ЗР (плава копија) Providna plastična (ВЕЋА) врећа 1. Неискоришћени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта са оштећеним гласачким листићима	Providna заштитна врећа —документација за ЦИК БиХ Providna plastična (МАЊА) врећа 1. Извод из коначног Централног бирачког списка 2. Записник о раду бирачког одбора ЗАРБО (оригинал) 3. Помоћни обраци за бројање
 Коверта за председника бирачког одбора: - Образац за бројно стање БС (црвена копија) - Обраци за збирне резултате ЗР – отворена листа (црвена копија)	 Коверта А3 за ЦИК БиХ: - Образац за бројно стање БС (оригинал у корицама) - Обраци за збирне резултате ЗР – отворена листа (оригинал)
Напомена: на сваку врећу потребно је написати број бирачког мјеста!!	 Коверта за председника изборне комисије: - Образац за бројно стање БС (зелена копија) -Обраци за збирне резултате ЗР – отворена листа (зелена копија) - Записник о раду бирачког одбора ЗАРБО (зелена копија)

ZABILJEŠKE

Lined area for notes.

